

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 8 (531) година XLI

20 октомври 2023 година

Над 4000 първокурсници през новата академична година

Проф. Марк Молони от Оксфорд
е новият почетен доктор
на Пловдивския университет

На стр. 4

Традиционната химическа конференция
събра над 200 изследователи
от осем държави

На стр. 5

На стр. 2

Стр. 9

За професията дипломат днес

В Броя ще прочетете още:

- ▶ Академия за млади лидери на зелени политики
- ▶ Първият практикум на тема „Преподаване на български език и литература в чуждоезиковата среда“
- ▶ Договор за сътрудничество между фирмата Schneider Electric и Пловдивския университет

- ▶ Уникални документи от тайна масонска кореспонденция през XIX век
- ▶ С ентусиазъм и амбиции стартира новата академична година Клубът на мениджъра
- ▶ Проф. Бисер Дамянов представи своята изложба живопис „Преди и след вятъра“
- ▶ Сърцето не е просто „дестинация“

Университетът посрещна своя 63-ти випуск

Специален гост на откриването на новата академична година бе министърът на образованието и науката проф. Галин Цоков

Тържественото откриване на новата академична година в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се състоя на 1 октомври 2023 г. в Спортната зала на висшето училище. Обръщайки се към новоприетите студенти, преподавателите и гостите, ректорът проф. д-р Румен Младенов заяви: „Днес Пловдивският университет отваря врати, за да посрещне за 63-ти път своите първокурсници,

Академичното ръководство на Пловдивския университет и министърът на образованието и науката проф. Галин Цоков

избрали за среда на професионалното си развитие един изследователски университет с утвърден национален и международен авторитет“. Той припомни, че ПУ „Паисий Хилендарски“ е вторият по големина в България и към момента в него се обучават над 17 000 студенти и докторанти в 118 бакалавърски програми, 97 магистърски програми и 73 докторски програми от 27 акредитирани професионални направления. Проф. Младенов увери, че висококвалифицираният преподавателски състав гарантира провеждане на качествено обучение на студентите в пълно съответствие с националните и европейските стандарти. Подчертавайки, че Пловдивският университет е един от десетте изследователски университета в страната, ректорът отбеляза, че студентите имат възможност за качествена научна работа и за включване в проектната дейност. (Цялото слово на проф. Румен Младенов публикуваме отделно.)

Специален гост на тържественото събитие бе министърът на образованието и науката проф. д-р Галин Цоков, който е и дългогодишен преподавател в Пловдивския университет. „За мен, като министър на образованието и науката, откриването на новата академична година е много важно събитие, но когато то се случва в моя академичен дом – там, където 20 години работя – за мен то има още по-голямо значение“, развълнувано обясни проф. д-р Галин Цоков. Той допълни, че да си член на академичната общност на ПУ „Паисий Хилендарски“, да носиш в сърцето си образа на вдъхновителя на българското Възраждане, е мисия, но и отговорност. Министърът подчерта, че със своята повече от 60-годишна история, Пловдивският университет има традиции, дава качествено европейско образование и е един от най-добрите университети в страната.

Официални гости на тържеството бяха: Георги Стаменов – кмет на район „Централен“, д-р инж. Илия Зюмбилев – областен управител на Пловдив, Димитър Добрев – заместник-областен управител, проф. д-р инж. Пламен Моллов – ректор на Университета по хранителни технологии, инж. Пламен Панчев – член на Съвета на настоятелите, и Боянка Иванова – представител на МОН.

Специална изненада в програмата бе завладяващото изпълнение на носителката на наградата „Гласът на България“ Петя Панева, която е студентка в трети курс, специалност „Музика“, във висшето училище. Заедно с колегата си Димитър Митев тя развълнува публиката и пожела на студентите на добър час през новата академич-

на година. Музикални поздравии отправиха също Стефан Станчев от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ и Мариян Минчев – студент в трети курс, специалност „Музика“.

Слово от името на първокурсниците произнесе студентът от специалността „Микробиология и вирусология“ Пламен Йордов (публикуваме го отделно).

По традиция се състоя и церемонията по предаване на символите на университета от абсолвентите на първокурсниците – символичния ключ, знамето на университета и копие на Зографската чернова на „История славянобългарска“.

„Гласът на България“ Петя Панева отправи музикален поздрав към първокурсниците

Приветствие от Пламен Йордов – първокурсник в специалността „Микробиология и вирусология“

Уважаеми господин ректор, уважаеми гости, преподаватели и колеги!

Сред безкрайността на Вселената, сред хилядолетната история на горите, сред безпристрастността на океаните и забързаността на реките хората напомняме на разпилени от вятъра пращинки, които оставаме някъде само за миг. Момент, който ние наричаме живот. Вглъбени в разчертаните от нас самите графи на календара, в стремежа да победим в надпреварата с циферблата, забелязахте ли как неусетно искриците от светкавиците на фотоапаратите на баловете изтъляха. Прекрачихме уверено прага на старите си училища за последен път и само след миг помахаме за довиждане. Затичахме се към целите си, за да се докоснем до желания облик на бъдещето си. Състезавахме се със стрелките и себе си. И ето, сега сме тук. Дори решително да отричаме и широко да се усмихваме, истината е, че сме палитра от чувства – щастливи от постигнатото, леко уплашени, несигурни и нервни от неизвестността, вълнуващи се от загадките на криволичещия път, чиито щрихи едва съзираме. Това е нашият момент. Нека имаме смелостта да поемем по коридорите на университета, да намерим своето място в необятните му аудитории, да разбудим любопитството си.

Виждате ли... понякога ежедневието може да кипи от вълнения, да кристализира от емоции, да се вледенява от тъга или просто да

Пламен Йордов

Приветствено слово на ректора проф. д-р Румен Младенов по случай откриването на новата учебна година

**Уважаеми господин министър Цоков,
Уважаеми студенти, докторанти и преподаватели,
Уважаеми гости,**

За мен е чест и привилегия като ректор на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ да ви поздравя по случай откриването на новата 2023 – 2024 академична година! Благодаря ви, че сме заедно в този вълнуващ за всички нас ден.

Днес Пловдивският университет отваря врати, за да посрещне за 63-ти път своите първокурсници, избрали за среда на професионалното си развитие един изследователски университет, университет с утвърден национален и международен авторитет.

Скъпи първокурсници,

Добре дошли в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“!

Тук може да намерите това, което ви вълнува, това, което ви харесва, и това, което искате да промените. Тук може да усетите на какво сте способни и да прецените какво искате да дадете на света.

Сега от позицията на човек, намиращ се на финалната права на своя трудов стаж, мога да споделя, че никои труд не е останал невъзграден, а бъдещето е такова, каквото си го направиш и каквото вярваш, че може да бъде. А най-доброто винаги предстои.

Убеден съм, че в университета ни ще намерите нов смисъл и различен стимул за разгръщане на способностите си и развитие на личните си планове. Ще направите крачка към осъществяването на амбициите си и сбъдването на мечтите си.

Да си ректор, студент и докторант в Пловдивския университет, е огромна чест!

Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ е вторият по големина университет в България.

Понастоящем при нас се обучават над 17 000 студенти и докторанти в 118 бакалавърски програми, 97 магистърски програми и 73 докторски програми от 27 акредитирани професионални направления.

Висококвалифицираният преподавателски състав на Пловдивския университет гарантира провеждане на качествено обучение на студентите в пълно съответствие с националните и европейските стандарти.

Отношенията между преподавателите и студентите в университета ни са академични, етични, добронамерени, което създава една уютна работна среда.

Основавайки се на дългогодишния си преподавателски опит, мога убедено да заявя, че студентите и докторантите ни са умни, талантлив и успешни, с което се гордеем!

При нас, скъпи студенти, имате възможност и за качествена научна работа. Ежегодно всички факултети провеждат различни научни форуми, в които студентите правят първите си стъпки в представянето на резултати от своите изследвания и осъществяват контакти с представители на различни организации и институции.

Пловдивският университет е един от десетте изследователски университета в България. Ние осигуряваме дългосрочни научни

Проф. д-р Румен Младенов

изследвания и разработване на нови технологии.

Младите хора се отличават с желанието да търсят новото във всяко свое начинание, да творите и създавате, да реализирате своите мечти. Да изразявате своята индивидуалност. Университетът ви дава тази перспектива чрез възможността да се включите и в проектна дейност.

Пловдивският университет работи по международни и национални проекти и научни програми.

„Еразъм“ програмите ви дават

възможност да осъществите семестри в избран чужд университет, да реализирате практики в компании от Европейския съюз или трети страни, да участвате в образователни проекти, в които се разработват нови образователни технологии и се прилагат в реалния учебен процес.

Всяка една от посочените проектни дейности е отворена за вас, уважаеми студенти, като възможността да се включите е още от първи курс. Бъдете нашите нови млади учени и израствайте под нашето крило като бъдещите новатори и откриватели в своята избрана професионална област.

Пловдивският университет разполага с материално-техническа база, която подпомага обучението и живота на студентите. Такива са основните четири сгради на университета, Центърът по технологии, четирите общежития, спортните зали, учебно-творческите бази в Ахтопол, Царево, Пампорово и Загражден, филиалите в Смолян и Кърджали.

Интернет страницата на университета съдържа богата информация за всички дейности, дигитализирана е голяма част от учебната документация, което много улеснява студентите и преподавателите в ежедневната им работа.

Информацията, достигаща до всеки от нас, е обемна и в бъдеще според мен ще стане огромна, което неминуемо ще се отразява негативно върху нашето психическо и физическо здраве. Ето защо акцентувам върху това и се обръщам към всички студенти и преподаватели на университета ни с препоръка: Скъпи студенти, доверете се на преподавателите си, с които заедно ще откривате нови пространства на знанието. Те са преработвателните станции за информацията по дисциплината, която преподават. Те ще ви я поднесат разбираемо, точно, ясно и най-вече истинно!

Използвайте оптимално това, което ви предлагаме в университета, за да се изградите като специалисти, които след завършване на обучението ще могат лесно да се реализират и да продават скъпо труда си.

Уважаеми колеги – професори, доценти, главни асистенти, асистенти, старши преподаватели и преподаватели, стремете се към максимално синтезиране на информацията, която поднасяте на нашите студенти. Поднасяйте я във вид, в който тя ще формира умения и компетентности у тях, а не само да възпроизвеждат знание. Информация, която ще им е най-полезна за бъдещата им професионална реализация.

Скъпи студенти, дигитализацията е улесняваща, но не трябва да пренебрегваме природния начин на съществуване и общуване. Университетът е важен не само защото е място, където се усвояват знания и умения, а защото в него младите хора се срещат с други като тях, с които след това ще заживеят и заработят заедно.

Ние сме едно семейство с над 17 000 членове. Нека се обединим в мисията: по-добри, по-човечни, по-справедливи. Нека продължим да поддържаме помежду си взаимоотношения, които да позволят на всеки да се развива и усъвършенства!

Пожелавам на всички студенти и на целия колектив на Пловдивския университет много вдъхновение, сили и оптимизъм през учебната 2023 – 2024 година.

Обявявам новата 2023 – 2024 академична година в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за открита!

На добър час!

Приветствие от Пламен Йордов...

➡ От стр. 2

ухае на щастие, нека не позволяваме на страха и трудностите да преобразят времето на обучението ни в мерна единица за бързината на стъпките ни по друмичката на знанието, да ни откраднат пламъка от днес, от началото.

Вярвам, че университетът ни дава възможност. Възможност да създаваме своите уравнения с щрихи и триене с гума, да последваме мечтите си, да се изгубим в света на науката, да се срещнем с различни култури, да разлистим непознати страници, да бъдем свободни чрез думите си, да получим знания, които да разширят мирогледа ни, да открием сладостта от радостта от това да знаеш, а не просто да научиш...

Поздравявам ви по случай началото на академичната година и ви пожелавам неочаквани срещи, вълнуващи нови светове, вдъхновени дискусии, дълги разговори и много открития. Успех!

Проф. Марк Молони от Оксфорд е новият почетен доктор на Пловдивския университет

Доц. д-р Пламен АНГЕЛОВ

Дами и господа, скъпи гости и колеги, добре дошли на тържественото заседание на Академичния съвет! Благодаря ви, че сте тук днес!

За една малка институция, разположена в периферията на Източна Европа, през сравнително кратката си история нашият факултет е имал невероятни възможности да си сътрудничи с наистина забележителни чуждестранни учени от световна величина. Един от тези учени е проф. Марк Молони. Той е вече добре познат сред колегите от Химическия факултет като англичанина, който редовно ни посещава през последните 12 години, за да споделя с нас ценния си изследователски опит и да изнася цикъл от лекции върху някои от по-трудните аспекти на органичната химия пред студентите на факултета. Днес бих искал да го представя с малко повече информация, както и да подчертая неотклонната му подкрепа за нашата мисия като изследователи и преподаватели.

Аудиторията е на крака в чест на новия доктор хонорис кауза

Ние познаваме проф. Молони като англичанин, но всъщност той е родом от Австралия и е почти връстник на нашия университет. През 1981 година завършва бакалавърската си степен в университета на град Сидни с най-висок успех, за което получава медала на университета, както и студентската награда на Австралийския кралски химически институт. През следващите четири години той завършва докторската си дисертация в Катедрата по органична химия на Университета в Сидни на тема „Химия на винил-оловните триацетати“, след което се премества в Англия, за да специализира в Оксфордския университет при забележителния професор сър Джак Болдуин. Там работи върху изследвания, свързани с биосинтеза на пеницилина, което му отваря път към независима изследователска кариера в същия университет. Изследователската му работа е фокусирана основно върху синтеза на функционализирани азотсъдържащи хетероциклени съединения, аналози на природни вещества със сложна структура и силно антимикробно действие. В неговата изследователска група е разработена оригинална методика, базирана на прости синтезни манипулации върху бициклени конформационно ограничени системи, даваща бърз достъп до сложни хирални пиролидинови и пиперидинови производни и осигуряваща пълен контрол върху относителната и абсолютната конфигурация на крайните продукти.

Тук е мястото да изкажа и лична благодарност към проф. Молони за това, че ме прие в изследователската си група през 2010 година и ми даде възможност да работя върху тази изключително интересна тематика по време на постдокторската ми специализация.

Друга насока в изследователската му работа е създаването на методи за повърхностна модификация на разнообразни материали. Разработените от него методи се отличават с простота и ефективност, като позволяват извършването на необратими химически модификации, засягащи само повърхността на най-различни материали – стъкла, полимери, влакна от синтетичен или природен произход. Тези повърхностни модификации се извършват с помощ-

Тържествената церемония по удостояването на проф. Марк Молони с почетното звание „доктор хонорис кауза на Пловдивския университет“ се състоя на 9 октомври 2023 г. в 6. аудитория. Той бе представен от доц. д-р Пламен Ангелов – заместник-декан на Химическия факултет, а почетния диплом връчи ректорът проф. д-р Румен Младенов.

та на силно реакционно способни диарилкарбени, генерирани термично или фотохимично от подходящи прекурсори, и придават съвсем нови и ценни свойства на модифицираните материали. Чрез необратимите повърхностни трансформации в зависимост от вида на активните диарилкарбенови интермедиати е възможно силно да бъдат променени свойства на материалите, като цвят, хидрофобност, адхезия, както и да се придадат изцяло нови свойства, като флуоресцентна активност или антимикробно действие.

В обобщение, ако ползваме модерните в последно време наукометрични показатели, изследователските приноси на Марк Молони се изразяват в повече от 200 научни публикации в областите *Органичен синтез*, *Антибиотици* и *Функционални материали*. Регистрираните над 4000 цитирания и H-индекс 35 го нареждат сред най-известните и разпознаваеми учени в световен мащаб. Той е член на редакционни колегии и експертни панели в някои от най-високоранговите научни списания на Британското и Американското химическо дружество, както и на издателство „Елсевиер“. През последните 5 години е и главен редактор на обзорната поредица „Механизми на органичните реакции“.

В допълнение на блестящата си академична кариера Марк е и експерт по комерсиализация на научните изследвания в областите на фармацевтията и новите материали. Той е основател на спин-аут компанията „Oxford advanced surfaces“, научен съветник в *Oxford Antibiotic Group*, основател и заместник-директор на Оксфордския център за високотехнологични изследвания в Суджоу, Китай.

Наред с изследователската си работа Марк Молони е преподавател в Оксфордския университет от 1990 година насам и последователно заема длъжностите лектор, рийдър и професор. Като изтъкнат университетски преподавател той е автор на 4 учебника по органична химия и понастоящем е старши наставник в колежа „Свети Петър“. От личните си наблюдения мога да споделя, че благодарение на топлото си и човечно отношение той е сред най-обичаните от студентите преподаватели, въпреки че преподава една от особено трудните дисциплини.

От казаното дотук вероятно се досещате, че хора като проф. Молони не разполагат с особено много свободно време. При все това обаче през последните 12 години той намира времето и енергията неотклонно да помага на Химическия факултет, като подкрепя и консултира наши изследователски проекти. С негова

Традиционната химическа конференция събра над 200 изследователи от осем държави

Доц. д-р Пламен АНГЕЛОВ

Дванадесетата конференция по химия с международно участие, организирана от Химическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, се състоя на 13 и 14 октомври 2023 г. в парк-хотел „Санкт Петербург“. Конференцията традиционно се провежда на всеки 2 години и се радва на голям интерес сред химиците от всички академични институции в България, както и сред много от водещите фирми в химическата индустрия. В тазгодишното издание взеха участие повече от 200 учени от страната и чужбина (представители на 7 държави). През двата дни участниците демонстрираха най-новите резултати от изследователската си работа в общо 36 лекции и 150 постерни представяния. Новост за тази конференция бе учредяването на награда в памет на доц. д-р Веселин Кметов, която се присъжда от научния комитет на конференцията за най-добро постерно представяне. Първи лауреат на тази награда стана студентката Добринка Иванова от ФХФ на СУ „Св. Климент Охридски“ с постер на тема „Investigation of the photocatalytic efficiency, optical and structural properties of ZnO/MeOx (Me = Mn, Co, Ni) sol-gel thin films“. Тя представи интересни резултати, които наред с научно-теоретичната си стойност имат и потенциал за приложение в опазването на околната среда. В допълнение на почетния диплом тазгодишната награда включ-

ва и 200 лв., осигурени от генералния спонсор на събитието – фирма ACM2.

Конференцията има собствен уебсайт, на който е достъпна подробна информация за събитието (<https://12cc.uni-plovdiv.net>), включително и сборник с резюмета на представените доклади. Предстои рецензиране и пълно текстово публикуване на докладите в две различни списания – Bulgarian Chemical Communications или MDPI Chemistry Proceedings, по избор на авторите.

Момент от откриването на конференцията

Конференцията бе проведена с финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания“ към МОН (проект КП-06-МНФ/17). Решаващ принос за доброто протичане на събитието имаше и спонсорството на фирмите ACM2, KT International, Aurubis, Bulmint, TEAM, Mondi и Холдинг КЦМ 2000. Организаторите изказват сърдечна благодарност и на университетското ръководство за оказаните подкрепа и съдействие.

Проф. Марк Молони от Оксфорд...

➔ От стр. 4

помощ е осигурено финансиране по два национални и един международен проект от Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката, както и финансирането на два други наши проекта от Британското кралско химическо дружество. По време на посещенията си той винаги намира време и да изнесе цикъл лекции пред нашите студенти в някоя от областите на органичната химия, като трябва да подчертая, че прави това изцяло на добра воля, без подкрепа от международни програми или какъвто и да било финансов стимул.

Във време, когато популярността на нашата наука сред младото поколение е тъжно ниска, възможността да се слушат лекции на истински оксфордски професор, е стимулираща и вдъхновяваща за студентите от факултета – нещо, което високо оценяваме! Ние сме изключително благодарни на проф. Молони за неговата отдаденост и подкрепа за мисията ни като изследователи и преподаватели. Ето защо внесохме предложение до ректора и Академичния съвет той да бъде удостоен с почетното звание „доктор хонорис кауза“. От името на Химическия факултет искам най-сърдечно да благодаря на уважаемия проф. Румен Младенов, ректор на Пловдивския университет, както и на целия Академичен съвет за това, че предложението бе прието с пълно единодушие.

Удостоявайки проф. Молони с това почетно звание, ние по един символичен начин го правим постоянна част от нашия Университет. На него му предстои скоро да се пенсионира от Университета в Оксфорд, но никога няма да се пенсионира от почетната си позиция в Пловдивския университет и винаги ще бъде добре дошъл, за да продължи да споделя ценния си изследователски и преподавателски опит с нас!

Интересни факти за химията

Понякога в негативен план се казва „Всичко е химия“. Но можем ли да си представим живота на съвременния човек без постиженията на тази наука? Химическите елементи ни заобикалят буквално навсякъде. Като наука химията е тясно свързана с физиката и биологията, както и с други гранични области. Ето и някои интересни факти.

- За осигуряване на полета на средно голям пътнически самолет са необходими до 80 тона кислород. Това количество кислород се произвежда от 40 000 хектара гора.

- От 1 тон морска вода може да получи 7 mg злато.

- Сред всички познати материали гранитът се смята за най-добрия проводник на звука.

- Един литър морска вода съдържа приблизително 20 г сол.

- Най-редкият химичен елемент в атмосферата е радонът.

- Според изчисленията на учените през последните 5 века масата на Земята се е увеличила с около 1 милиард тона.

- Желязото преминава в газообразно състояние при температура 5000°C.

- Водородът се счита за най-разпространения химичен елемент в света, той е най-лекият от всички известни газове. Ако в една линия се подредят 100 милиона водородни атома, тя ще бъде дълга 1 cm.

Вестник „Пловдивски университет“

ISSN 2815-4592 (print), ISSN 2815-4606 (web)

Главен редактор: Тильо Тилев, тел. 032/261 477

Електронна поща: tiliotilev@uni-plovdiv.bg; vestnik_pu@abv.bg

Коректор: Гертана Иванова. Предпечат: Георги Ташков

Печат: Пловдивско университетско издателство

Адрес на редакцията: Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24

Министър Милена Стойчева посети Центъра по технологии на Пловдивския университет

Министърът на иновациите и растежа г-жа Милена Стойчева се запозна с работата на Центъра по технологии на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и разгледа лабораторния комплекс, създаден по проект за изграждане на Център по компетентност по персонализирана иновативна медицина (ПЕРИМЕД).

В рамките на посещението министър Стойчева обсъди със заместник-ректора по проектната дейност проф. д-р Невена

Милева предизвикателствата пред университетите при осъществяване на реалното сътрудничество между бизнеса и науката.

Директорът на Центъра по технологии проф. д-р Илия Илиев представи възможностите за провеждане на научни изследвания с практическа насоченост в различни области на модерните биотехнологии. Демонстрирани бяха възможностите за провеждане на предклинични изследвания на нови биоактивни вещества, които имат потенциал да се използват при поддържане на баланса от микроорганизми в микробиома на човешкия стомашно-чревен тракт.

На министър Стойчева бяха представени и резултати от внедрената съвременна методология за получаване на молекулярни мутации на ензими с потенциално приложение за синтезиране на нови биополимери с приложение като носители във фармацевтичната и козметичната индустрия. Тя разгледа и изградената биотехнологична инсталация за получаване, пречистване и превръщане в краен продукт на биологично активни вещества на базата на биотехнологични процеси.

По-рано същия ден членове на ректорското ръководство на ПУ участваха в среща на министъра на иновациите и растежа с представители на пловдивските университети, която се проведе в Заседателната зала

Проф. Илия Илиев демонстрира възможностите на съвременния научен комплекс

Членове на университетското ръководство и министър Стойчева пред сградата на Центъра по технологии

на Община Пловдив. Г-жа Стойчева заяви: „Взаимодействието между индустрия и наука е основата за създаване на дълбоки технологии. Това е един от основните приоритети в Министерството на иновациите и растежа – сътрудничество между бизнеса и академичната общност. Искаме да ребрандираме България като място за иновации, които създават висока добавена стойност за икономиката ни както във високотехнологични сектори, така и в културата, творческите индустрии, занаятите и уменията“. По време на срещата беше обсъдена Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация.

Договор за сътрудничество между фирмата Schneider Electric и Пловдивския университет

Официалното подписване на споразумението за сътрудничество между компанията и ПУ „Паисий Хилендарски“ се състоя на 20 юли 2023 г. на специална церемония в Умната фабрика на Schneider Electric в Пловдив. Партньорството ще обхване катедрите от Физико-технологичния факултет, като основен фокус ще бъдат избираеми дисциплини, водени успоредно в учебното заведение и Умната фабрика. Инициативата е част от програмата за устойчиво образование на Schneider Electric, глобален лидер в дигиталната трансформация на енергийното управление и автоматизацията.

Споразумението беше подписано от Мартин Йорданов, управител на фабриката на Schneider Electric в Пловдив, и проф. д-р Невена Милева, заместник-ректор по проектната дейност на ПУ. На събитието присъстваха представители на академичната общност и на компанията.

Ето какво сподели Мартин Йорданов: „Фокусът на Шнайдер като част от програмата за устойчиво образование е развитието на хората – взимаме бързи решения и имаме гъвкави политики, които се адаптират при отношенията между бизнеса и университета.

Този тип партньорски отношения ще дадат на студентите от ПУ широк спектър меки умения и по-общ поглед над техния кариерен

Представителите на двете институции след подписването на договора

път и „човешките“ примери от практиката“.

Проф. Невена Милева заяви: „Ние търсим нов вид взаимоотношения с бизнеса, при които студентите се докосват до реалната работна среда, но и задържат своя интерес към успешно и отлично завършване. Този вид сътрудничество следва да подобрява цялостното преживяване от обучението, но и да предоставя нови, търсени от работодателя знания и умения – вярваме, че това ще се случи чрез Шнайдер.

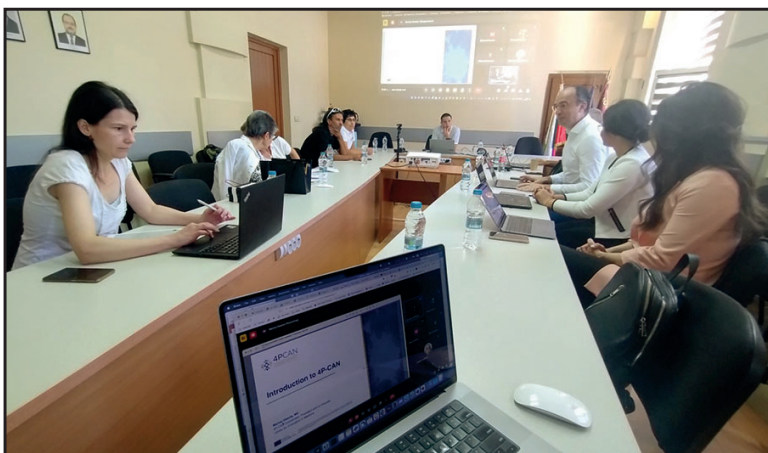
Ние даваме основата и посоката на младите кадри, а ваша е отговорността да им дадете бизнес контекст какви са възможностите за тяхната професионална реализация“.

Партньорството с Пловдивския университет обхваща широк спектър от образователни дейности. Заниманията вече са заложили в учебната програма и се радват на огромен интерес. Близко 50 студенти ще преминат през курсовете „Управление на процеси (Основи на лийн технологията)“ и „Енергиен мениджмънт и електрически апарати“.

С официалното подписване на споразумението бяха набелязани и първите конкретни стъпки по него. Компанията ще инвестира в изграждането на споделени работни пространства с цел да стимулира екипната работа между студентите.

Университетът бе домакин на първата работна среща по проект за първична превенция на рака

Първите резултати и основните дейности по проекта „Персонализирано изследване за първична превенция на рака чрез участие на гражданите и дигитално активирана социална иновация“ (4P-CAN) бяха представени на 14 септември 2023 г. на съвместна пресконференция от екип от България и Румъния. Обобщени бяха резултатите от двудневната работна среща, проведена в Пловдивския университет с участието на учени от България, Румъния, Северна Македония, Черна гора и Молдова.

Момент от работата на форума

Проектът е финансиран по програмата „Хоризонт“ на Европейския съюз, а партньор от страна на Пловдивския университет е Центърът за върхови постижения „Жан Моне“.

Д-р Мариус Жеанта, координатор на проекта и президент на румънската организация ИНОМЕД (INOMED), и проф. д-р Иван Чалъков, ръководител на Центъра за върхови постижения „Жан Моне“ и координатор на проекта от страна на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, бяха категорични, че Източна Европа изостава по отношение на превенцията на рака. Те изнесоха данни, според които ракът на маточната шийка е водещ при жените относно смъртността, причинена от ракови заболявания. Също така основни фактори, причиняващи онкологични заболявания, като тютюнопушене, консумация на алкохол, липса на физическа активност, наднормено тегло, предотвратими инфекции и замърсяване на околната среда и въздуха, включително с приземен радон, продължават да са пренебрегвани от населението, като този проблем е много по-значим в Източна Европа в сравнение с останалата част на континента.

Д-р Мариус Жеанта обясни, че обичайно когато говорим за изследване, си представяме големи лаборатории и сложна научна работа. Този подход обаче не е достатъчен, що се отнася до онкологичните заболявания. Участниците в 4P-CAN вярват, че предотвратяването на рака е съвместно усилие на граждани, професионалисти и лица, които вземат убедени решения чрез свободен достъп до публични данни. Целта на 4P-CAN е да разкрие риска от рак на национално, общностно и индивидуално ниво.

Магистър фармацевтът Ивайло Петров в качеството си на проектен лидер на Съвместната онкологична национална мрежа (СОНМ) говори за нуждата от обединяване и взаимодействие между всички заинтересовани страни в посока към превенция на онкологичните заболявания. Терминологията, която често е отбягвана като институционален ангажимент, но е с огромно значение за

последствията пред онкологичните заболявания в България. На фона на липсващи адекватни данни, регистри и политики превенцията – включително чрез инкорпориране на иновации в своята есенциална значимост, е в пряка корелация с въвеждането на скринингови методики, ранно откриване, диагностициране и навременно лечение на онкологичните заболявания. Липсата на интегрирани системни решения има своя дългосрочен негативен икономически и социален ефект. България

чрез партньорството между Центъра за върхови постижения „Жан Моне“ и СОНМ, в синергия с още 15 международни научни организации е включена за първи път в реализация на този значим и свързан с целите на Европейската ракова мисия и Европейския план за борба с рака проект. 4P-CAN не е просто социално-научен експеримент, а визия със своето демонстрационно взаимодействие в обединение между заинтересованите страни за надграждане иновативни модели, подобрявайки грамотността с пряк ефект върху първичната превенция на онкологичните заболявания.

Проф. Чалъков подчерта, че още преди 35 години е приет документът „Европейски кодекс срещу рака“, който дава препоръки как да се намали рискът от заболяването. Факт е, че този документ не е достатъчно популярен, и една от задачите на проекта е да разбере защо. За целта 4P-CAN ще изследва серия от аспекти – политики, икономически и социални фактори, медийна среда и други. Проектът предвижда и две „живи лаборатории“ – една в България и една в Румъния, които ще позволят на гражданите да влияят върху политиките и мерките за профилактика на раковите заболявания, като освен чрез анкети и интервюта относно тяхното поведение и нагласи ще се измерват и рискови фактори на средата, като замърсяването на въздуха и приземния радон.

Химикът д-р Атанас Терзийски подчерта, че радонът е втори причинител на рак на белите дробове след тютюнопушенето, и обясни, че в проекта ще се използват разработени от учени от Пловдивския университет сензори за радон, благодарение на които ще се получат точни данни за количеството на радиоактивния газ, на което са изложени десетки домакинства и фирми. Учените ще измерват и качеството на атмосферния въздух, включително показатели като количество на фините прахови частици, на азотни оксиди, на въглеродния оксид, на озона и други.

Проектът се изпълнява в сътрудничество със 17 организации от 11 страни, сред които балкански държави и членки на ЕС.

ЛЮБОПИТНО ОТ СВЕТА НА НАУКАТА

● Сред всички фигури с еднакъв периметър кръгът има най-голяма площ. Обратно, сред всички фигури с еднаква площ кръгът ще има най-малък периметър.

● Момент е единица време, което се равнява на стотна от секундата.

● В група от 23 души вероятността двама от тях да имат един и същ рожден ден е повече от 50 процента, а в група от 60 души или повече вероятността е около 99 процента.

● Ако умножите възрастта си по 7, след това умножите по 1443, резултатът ще бъде вашата възраст, написана три пъти подред.

● В математиката има: теория на плитките, теория на игрите и теория на възлите.

● Нула „0“ е единственото число, което не може да бъде написано с римски цифри.

● Максималното число, което може да бъде написано с римски цифри, без да се използват допълнителни символи, е 3999 (MMMCMXCIX).

● Знакът за равенство (=) е използван за първи път от британеца Робърт Рекорд през 1557 г.

Гражданско образование

Местните избори

С Указ № 146, издаден на 31 юли 2023 г. (обнародван в бр. 67 на „Държавен вестник“), президентът на Република България Румен Радев насрочи избори за общински съветници и кметове, които ще се проведат на 29 октомври 2023 г. Във връзка с това рубриката „Гражданско образование“ в този брой на вестника е посветена на местните избори.

Местните избори са специфични поради факта, че се провеждат наведнъж няколко вида избори, а именно:

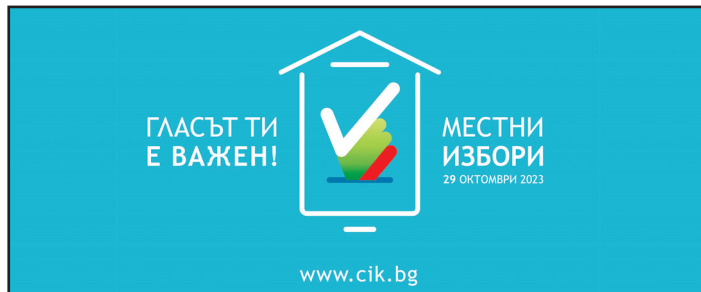
- за общински съветници – във всички 265 общини на Република България. Броят на общинските съветници в съответната община се определя съобразно с броя на населението, съгласно с чл. 19 от Закона за местното самоуправление и местната администрация;
- кметове на общини;
- кметове на райони – в София, Пловдив и Варна (трите града са разделени на райони със специален закон);
- кметове на кметства.

В зависимост от това в кое населено място е адресно регистриран, избирателят ще има право на няколко вида избор. Например ако избирателят има адресна регистрация в гр. Пловдив, той ще има възможността да гласува веднъж за кмет на общината, веднъж за кмет на района, в който е регистриран, и веднъж за общински съветници. Ако избирателят обаче е с адресна регистрация в гр. Карлово, той ще може да гласува два пъти – за кмет на общината и за общински съветници. Вариантите за видовете гласуване са няколко и затова е добре избирателят предварително да се информира какви видове избор ще трябва да направи на 29 октомври 2023 г. Обикновено тази информация се публикува на интернет страниците на общините.

Важно е да се уточни, че на местните избори не се образуват избирателни секции и не се гласува в чужбина.

Рубриката води доц. д-р Христо Паунов – омбудсман на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

Във връзка с местните избори заслужава внимание въпросът кой има право да гласува. Съгласно с чл. 396 и § 1, т. 4 от Допълнителните разпоредби на Изборния кодекс през 2023 г. в изборите за общински съветници и за кметове имат право да гласуват българските граждани, които: са навършили 18 години към изборния ден включително; не са поставени под запрещение; не изтърпяват наказание лишаване от свобода; имат адресна регистрация по постоянен и по настоящ адрес на територията на страната към изборния ден, като поне единият от адресите е на територията на съответната община, а в избори за кмет на кметство – на територията на кметството. Освен това трябва да се посочи, че в местните избори граждани на друга държава – членка на Европейския съюз, също имат право да гласуват, ако отговарят на определени в Изборния кодекс условия.

Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“ към Министерството на регионалното развитие и благоустройството е осигурила начини за справка за номера на избирателната секция и мястото на гласуване в изборите за общински съветници и за кметове на 29 октомври 2023 г. за всички избиратели – български граждани. Избирателите могат да проверят адреса на избирателната си секция по следните начини:

- през интернет на адрес <https://www.grao.bg/elections/>
- чрез стационарен или мобилен телефон – избира се номер 0800 1 4726 – безплатно за цялата страна.

Новите „Еразъм“ студенти се запознаха с историята и възможностите за обучение в Пловдивския университет

Студенти от 8 държави бяха посрещнати в Пловдивския университет по програмата „Еразъм+“ на 27 септември 2023 година в рамките на ежегодните Ориентационни дни на отдел „Международно сътрудничество“. Екипът на отдела поздрави студентите с добре дошли, като им пожела ползотворен образователен обмен и приятен престой в Пловдив.

Програмата на събитието стартира с презентация на Димитър Карамитев, експерт в отдела, която запозна събралите се с историята, структурата и дейността на университета, условията на обучение и живота в общежитията. На срещата присъстваха координатори и представители на различните факултети, които дадоха напътствия на студентите относно учебните им разписания, предметите и

Чуждестранните студенти и домакините от Пловдивския университет

възможността за изучаване на български език.

С помощта на доброволци по програмата „Еразъм+“ чуждестранните студенти лесно се ориентираха в сградите, библиотеките и центровете на университета.

Програмата на Ориентационните дни продължи на 28.09 с разходка из централната част на Пловдив. Студентите се запознаха отблизо с културно-историческото наследство на древния град, като посетиха някои от емблематичните му културни и архитектурни забележителности.

Посещението на артистичното с. Старо Железаре и гр. Хисаря на третия ден завърши програмата на събитието.

Отдел „Международно сътрудничество“

За професията дипломат днес

Под това мото на 16 октомври 2023 година в 6. аудитория се проведе среща дискусия със студенти, докторанти и преподаватели в ПУ „Паисий Хилендарски“ от Факултета по икономически и социални науки, Юридическия факултет, Филологическия факултет и Философско-историческия факултет с представители на Дипломатическия институт при Министерството на външните работи в Република България.

Темата на срещата породила много въпроси към гостите

Посещението е част от програмата за отбелязване на 20-годишнината от създаването на Дипломатическия институт. Гостите – г-жа Таня Михайлова, директор на Дипломатическия институт, Николай Крумов и Михаела Илиева, главни експерти в отдел „Публични дейности и сътрудничество“, бяха посрещнати в Заседателната зала на Ректората от заместник-ректорите проф. д-р Станимир Кабаиванов, доц. д-р Борян Янев и проф. д-р Пламен Стоянов. Към разговора за възможностите за продължаване на сътрудничеството между двете институции се присъединиха и доц. д-р Даниела Дончева, декан на Юридическия факултет, и доц. д-р Христо Паунов, омбудсман на Университета.

Обща снимка в Заседателната зала на Университета

Г-жа Таня Михайлова разказа за историята на създаване на Дипломатическия институт и различните направления в неговата дейност, като откри спецификата на професията „дипломат“ и необходимостта от кадри с различен професионален профил, които биха могли да работят в дипломатическите представителства на България по света.

Акцент в обръщението към аудиторията на г-н Николай Урумов бяха предизвикателствата на деня – хибридната война, фалшивите новини, преднамерената дезинформация.

От своя страна г-жа Михаела Илиева запозна присъстващите с възможностите както за посещение и запознаване на място с работата на Министерството на външните работи, така и за провеждане на различни видове студентски стажове с различна продължителност.

Дискусията продължи с приоритетите в бъдещата дейност на Дипломатическия институт, ориентирани и към проучване на младежките нагласи и очаквания, свързани с развитието на държавата. Искаме ли да останем в България и за каква България мечтаем – по тези въпроси споделиха мнения студенти и преподаватели политолози, икономисти, филолози и юристи.

Стипендии за обучение и научен престой на високо ниво във Франция

Френският аташе по научно и университетско сътрудничество г-н Арно Боберо и г-жа Бисера Коларова от Френския институт представиха на 16 октомври 2023 година в 6. аудитория възможностите за обучение и научен престой във Франция пред студенти и докторанти от специалностите с френски и английски език в ПУ „Паисий Хилендарски“.

Г-жа Коларова запозна аудиторията със стипендиите, подпомагащи обучението на студенти в различните степени на висше образование: бакалавър, магистър и докторантура под двойно научно ръководство. Тя представи на вниманието на присъстващите и възможностите за още един вид стипендия по програмата „France Excellence Eurora“, насочена към студенти от Европейския съюз, франкофони и владеещи английски език, на възраст между 18 и 26 години, за отлични академични постижения.

Вниманието на участниците беше привлечено от информацията за предоставянето на стипендии по програмата „Научен пре-

Срещата премина при голям интерес

стой на високо ниво“ за краткочасовен престой във Франция, ориентирани към докторанти и млади научни работници, както и към утвърдени преподаватели и изследователи.

Към презентацията на г-жа Коларова се присъедини и г-н Боберо, а студентите имаха възможност да зададат конкретни въпроси, на които те отговориха подробно, като посочиха и сайтове, на които може да бъде намерена полезна информация.

В Заседателната зала на Ректората се състоя и среща разговор на г-н Арно Боберо с представители на университетското ръководство в лицето на проф. д-р Пламен Стоянов, доц. д-р Борян Янев – заместник-ректори на ПУ „Паисий Хилендарски“, проф. д-р Люба Панайотова, председател на Контролния съвет, доц. д-р Майя Тименова, преподавател по френска литература, и Димитър Карамитев, експерт в отдел „Международно сътрудничество“. Обсъдени бяха възможности за академичен обмен, мобилности и научно сътрудничество на Университета с френски културно-образователни институции.

Първият практикум на тема „Преподаване на български език и литература в чуждоезикова среда“

Докт. Александър ХАЛАЧЕВ

Практикум на тема: „Преподаване на български език и литература в чуждоезикова среда (5 – 12. клас)“ се проведе на 25 и 26 юли 2023 г. в Националния студентски дом – гр. София. Научният форум бе съвместна инициатива на Асоциацията на българските училища в чужбина (АБУЧ) и на екипа на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и се организира в рамките на дейностите по Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ (ННП БЪЛГАРИСТИКА).

Практикумът, който бе с експериментален характер и се организира за първи път, имаше няколко основни цели, сред които: да се проучат възможностите за открояването на онези специфични връзки между българския език, литература и култура и езика, литературата и културата на съответната чужда среда, които биха могли да се превърнат в гъвкави и методически ефективни инструменти на преподаването; да се експериментира с паралели, опозиции и интерференции на езиково ниво; да се потърсят доминанти на културната и литературната традиция на конкретната среда, които като част от образователния ѝ канон вече са обект на познавателни усилия.

В работната програма на практикума взеха участие над 30 учители, работещи в български училища в различни страни по света: Германия, Ирландия, Италия, Кралство Испания, Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, Франция, Обединени арабски емирства, Република Австрия, Република Гърция, Република Кипър, Република Сърбия, Руска федерация, САЩ, Унгария и др.

Началото на отлично организирания научен форум бе поставено с приветствие към участниците от името на ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ – проф. д-р Румен Младенов, което отправи доц. д-р Борян Янев – заместник-ректор по международна дейност и връзки с обществеността на ПУ и член на екипа на университета в националната научна програма, който се включи и в дейностите, заложили в програмата на форума.

В своето послание към присъстващите д-р Ирина Ботева-Владикова – председател на Управителния съвет на АБУЧ, акцентира върху приоритетите в работата на българските училища по света,

Обща снимка на участниците

като отбеляза, че те включват над 35 000 обучаващи се ученици.

Проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева – член на Изпълнителния съвет на ННП БЪЛГАРИСТИКА, представи целите на програмата и очерта основните акценти в работата на ръководения от нея екип от Пловдивския университет.

Форумът продължи с презентация на тема „Българският език – познат и непознат“, представена от проф. Илияна Кръпова (университет Ca' Foscari

– Венеция, Италия), която предизвика оживена дискусия. След това проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева представи модел за контекстуални прочити, свързващи усвоени познания от културната и литературната традиция на конкретната среда, в която се осъществява обучението. А д-р Ирина Ботева-Владикова очерта спецификата чрез темата „Обучението по литература в БНУЧ – часове по грамотност, родолюбие и история“.

Дейностите по практикума продължиха с представянето на мултимедия продукт на тема „Дидактизация и контекстуализация на ресурси за нуждите на обучението по български език в българските училища в чужбина“ от д-р Мая Падешка – дългогодишен преподавател в СУ „Климент Охридски“, директор на училище „Асен и Илия Пейкови“ в Рим, автор на учебници по български език, лектор по български език и литература в университета „Ориентале“ в Неапол, Италия.

В подкрепа на мисията на ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ се открива и нова магистърска програма „Методика на обучението по български език и литература в чуждоезикова среда“, която бе представена от доц. д-р Фани Бойкова.

Работата по групи за разработване на методически идеи в практически план бе модерирана от представителите на екипа от Пловдивския университет: доц. д-р Фани Бойкова, гл. ас. д-р Красимира Танева, гл. ас. д-р Соня Александрова-Колева и докторант Александър Халачев.

Практикумът обедини богатия педагогически опит на учители, преподаващи в български училища в чужбина, от една страна, с методическите идеи, споделени от организаторите, от друга.

Студенти от ПУ ще стажуват в Българската фондова борса

На 17.10.2023 г. в Заседателната зала на Ректората се подписа меморандум за сътрудничество между Българската фондова борса и ПУ „Паисий Хилендарски“. Документът бе подписан от заместник-ректорите доц. д-р Борян Янев и проф. д-р Станимир Кабаиванов, който е и декан на Факултета по икономически и социални науки, и изпълнителния директор на Българската фондова борса доц. д-р Маню Моравенов. Освен партниране в академични и приложни дейности споразумението ще даде възможност на студентите от ФИСН да се включат в съвместната стажантска инициатива с фондовата борса.

„В Българска фондова борса студентите и абсолвентите на Пловдивския университет ще придобият професионален опит за развитието и организацията на капиталовия пазар, прилагайки и валидирайки „на терен“ академичните си познания и умения, а също така и придобивайки нови знания“, заяви изпълнителният директор на БФБ доцент Маню Моравенов.

Д-р Борислав Матеев припомни, че БФБ е поредната компания, която се включва в инициативата за стажантски програми, стартирала през 2021 г. с изключително положителен отзвук както

Представителите на ПУ и Българската фондова борса след подписването на меморандума

сред участниците в лицето на студентите, така и на компаниите работодатели.

Събитието завърши с открита лекция на доц. Моравенов пред студенти от ФИСН в 6. аудитория на Ректората.

Сърцето не е просто „дестинация“

Разказ от първо лице за участието на студенти от ФИФ в международния проект *Through Your Heart* в Полша

Белослава ЗЛАТКОВА, 2. курс, спец. „Културен туризъм“

През периода 14 – 22.09.2023 г. в живописните райони на Бжозов, разположен в югоизточната част на Полша, студенти от Философско-историческия факултет с ръководител гл. ас. д-р Борислава Петкова взеха участие в международен младежки обмен по програмата „Еразъм+“. В проекта под надслов *Through Your Heart* участваха и младежи от Полша и Румъния.

Основната насоченост на проекта бе не само към формулирането на последствията от застигналата ни, преобрънала изцяло ритъма ни на живот Covid 19 пандемия, но и към предоставяне на алтернативни и достъпни методи за преодоляване на различни емоционални дефицити. Бяха проведени множество дискусии, в които участниците имаха възможност да изразят мнението си по въпроси, засягащи както глобални теми, така и деликатни мотиви, свързани с вътрешния свят на индивида, който в съвремението е поставен пред все по-ожесточена личностна борба, резултатът от която определя неговото изграждане като независима волева личност. Чрез разнообразни творчески работилници бе обърнато внимание на постижими способности за справяне със зловонното и кръговратното във всекидневието ни – активно разпределяне и прекарване на свободното време, стабилност на ментално ниво, освобождаване на негативни емоции по здравословен и ползотворен начин, съзнаване на неизмеримата сила на вярата в самия себе си, извеждане на силните ни страни. В условията на постковидния период извънредна заслуга бе отдадена на изкуството като безапелационен способ за бягство от черно-бялата реалност и основен стълб, поддържащ критичния поглед към настоящето. В подобен период на съвземане от разтърсилите ни преживелици изкуството се превръща в ключов поддръжник на здравия разум, в „скульптор“ на съзнанието ни, в обективно огледало на обгръщащата ни реалност, на най-съкровените ни чувства и емоции, на вътрешния ни аз.

Наред с дейностите по програмата неусетно бе придобит и безценен интеркултурен и социален опит, затвърждавайки качествата като уважение към културата на „другия“, толерантност и солидарност, справедливост и услужливост, търпение, разбирателство между отделните личности, способност за изразяване на мнение и позиция по въпроси, засягащи цяла общност.

Гостоприемните домакини бяха включили в програмата опознаване на Бжозов и околностите, както и посещение на местността Солина. Специален фокус бе поставен и върху културните специфики на България, Полша и Румъния. На специалната българска вечер студентите запознаха останалите участници с културата и

Българската група заедно с гл. ас. д-р Борислава Петкова

традициите на България, изумиха с интересни факти от световно значение, превърнали се в повод за национална гордост, и приготвиха едни от най-обичаните ястия от традиционната българска кухня.

Един от дните бе посветен на посещение в местно начално училище, където участниците в проекта представиха пред ентузиастичните малчугани характерни български, румънски и полски танци.

Седмичата бе изпълнена с палитра от емоции и уроци, които напомнят, че дори след разтърсващите последици от Covid 19 светът се съвзема благодарение на самите нас. Промяната води началото си от вътрешния ни свят. С всеки изминал ден шлифоваме добродетелите си и се превръщаме в „дарители на усмивки“, които подават ръка на отсрещния, на различния, на нуждаещия се. Чрез способността ни да общуваме пълноценно с другите, чрез изкуството осъзнаваме какви са обграждащите ни обстоятелства, а за нас остава жизненоважният избор – дали да бъдем само наблюдатели, или да се превърнем в главни действащи лица в така или иначе късометражния филм на живота.

Проектът *Through Your Heart* по програмата „Еразъм+“ се превърна в ориентир в заобикалящата ни неизбежна реалност и припомни, че сърцето не е просто „дестинация“, към която се стремят трайно отпечатващите се разяждащи последици от пандемията, ала и отправна точка на промяната, на нашия отговорен удар към статуквото, извор на надеждата за красиво бъдеще.

Студенти от Филиал – Смолян гостуваха на Държавния архив в родопския град

На 28 септември 2023 г. студенти от Филиала на Пловдивския университет в Смолян посетиха Държавния архив в града. Студентите третокурсници от специалностите „История и география“ и „Български език и история“, водени от доц. Русалена Пенджекова – Христова, се запознаха с историята на институцията и нейното документалното богатство.

Домакините показаха уни-

кални фотографии на известни възрожденци от фонда на Илия Белковски и снимки на родопския герой полк. Владимир Серафимов. Студентите видяха най-стария преведен османотурски документ от 1615 г., кондиката на храм „Св. Неделя“ – Смолян от 1832 г., ръкопис от първия летописец на Чепеларе – свещ. Марин Караджов, както и други интересни документи, които по думите им са ги впечатлили много.

Академия за млади лидери на зелени политики

Д-р Димитър ПАНЧЕВ

Усилията на страните от Европейския съюз по отношение на опазването на природата и осигуряването на здравословна среда и качество на живот за своите граждани имат здрави традиции през последните десетилетия. Тази политика се ускори и в края на 2019 г., когато председателят на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен представи т.нар. Европейска зелена сделка (European Green Deal) – набор от инициативи, програми, стратегии (вкл. пакет от законодателни актове), които имат за цел да издигнат благосъстоянието и здравето на гражданите и бъдещите поколения чрез осигуряване на чист въздух, чиста вода, здрава почва и биоразнообразие, реновиране, енергийно ефективни сгради, здравословна и достъпна храна, повече обществен транспорт, по-чиста енергия и авангардни чисти технологични иновации, по-дълготрайни продукти, които могат да бъдат реновиране, рециклиране и използвани повторно, глобално конкурентна и устойчива индустрия, осигурена от зеления преход на Европейския съюз. Това означава „Зелената сделка“ да гарантира ефективни политики по целия процес – от изследванията, през иновациите и тяхното въвеждане не просто в различните сектори на икономиката, но и като промяна на начина на живот на общностите.

Подкрепяйки тези усилия, екипът на „Жан Моне център за високи постижения“ към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ организира от 5 до 7 октомври 2023 г. **„Академия за млади лидери на зелени политики“**. Инициативата бе насочена към издигане на капацитета на младежи от гр. Пловдив и региона за разбиране и управление на въпроси и стратегии, свързани с политиките и технологиите за контрол на чистотата на въздуха. Основен акцент бе поставен именно върху участието на младите хора, тъй като те притежават поколенческа и социално изградена предразположеност за по-голяма чувствителност по отношение на климатичните предизвикателства и опазването на околната среда. В същото време те не познават добре актуалните политики на ЕС, научните изследвания, предприемаческите инициативи и технологичните иновации, гражданските инициативи и възможностите за финансиране на идеи и проекти в областта. В академията като участници бяха привлечени **студенти** на Пловдивския университет от специалностите *Социология на правото, икономиката и иновациите, Социология и науки за човека, Български език и гражданско образование, Психология, Финанси, Счетоводство, Екология и опазване на околната среда, Биология и английски езици, География, технологии и предприемачество*, както и **ученици** в гимназиалния етап на своето образование от СУ „Пейо К. Яворов“, гр. Пловдив.

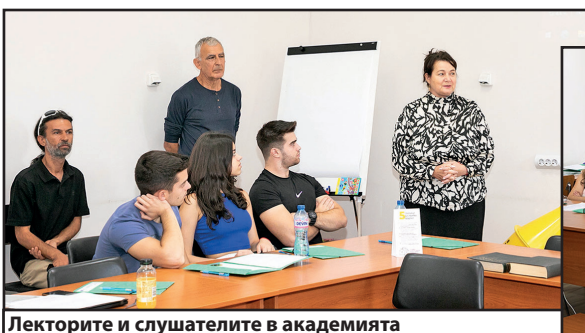
В „академията“ като лектори бяха ангажирани изследователи от „Жан Моне център за високи постижения“ към Пловдивския университет, учени, експерти и предприемачи, граждани и общински служители, които под формата на лекции и интерактивни игри допринесоха за повишаване на нивото на информираност по темата и за издигане на потенциала и капацитета на младите в решаването на проблеми и задачи, посветени на политиките за контрол на качеството на въздуха.

Първият ден на Академията бе открит с приветствено слово от доц. д-р Стойка Пенкова, декан на Философско-историческия факултет към Пловдивския университет, и проф. д-р Йохан Скот, част от управителния съвет на центъра „Жан Моне“, които акцентираха върху дълбоките трансформации, разгръщащи се пред нас на социално и културно равнище. Темата бе доразвита в лекциите на докт. Явор Господинов (катедра „Приложна и институционална социология“) и докт. Георги Стоев (Институт за държавата и правото към БАН), които представиха геополитическите и юридическите измерения на прехода към по-чиста и зелена икономика в

Европейския съюз.

Проф. д-р Иван Чалъков, ръководител на центъра „Жан Моне“, и проф. д-р Дария Владикова в своите презентации разгледаха възможностите и предизвикателствата, които ядрената енергия и водородната икономика представят през развитието на енергийната сигурност и икономика.

В отделен панел участниците се запознаваха с успешни предприемачи от сектора на електромобилите. Г-н Илия Левков, председател на УС на Индустриалния клъстер „Електромобили“ в България, по интересен и интерактивен начин очерта развитието и бъдещето на електромобилите, в това число и развитието на инфраструктурата под формата на зарядни станции на територията на страната и в Европа. Специален гост в този панел бе и **първият успешен предприемач**, занимаващ се с производство

Лекторите и слушателите в академията

на електро-
мобили в

България, г-н Теодор Иванов, който разкри в детайли историята на своя успех, както и трудностите и първоначалния обществен скептицизъм, които неговите първи изобретения и прототипи срещат.

Сред водещите акценти на втория ден от Академията бе замърсяването на въздуха като актуален проблем за Пловдив и региона – преди всичко екологична заплаха, но и водещ рисков фактор за общественото здраве, свързан и със значителни икономически и социални разходи за общностите. Сред водещите лектори бяха гл. ас. д-р Атанас Терзийски (Химически факултет) и доц. д-р Гана Гечева (Биологически факултет), които представиха как научната и изследователската дейност могат да бъдат успешно съчетани с гражданската активност и как младите хора на базата на научни данни могат да бъдат ангажирани пряко в процесите за установяване на устойчиви системи за управление на околната среда и издигане на качеството на живот на своите съграждани. Специален гост бе ланд. арх. Станимир Шаламанов, който запозна участниците с принципите и нормите за управление на зелената система в градска среда, пречупвайки ги през актуални казуси, свързани с презастрояването в гр. Пловдив, в това число на парк „Отдых и култура“.

В последния трети ден от Академията специални гост лектори на събитието бяха д-р Деница Шишкова от Тракийския университет, която пречупи проблематиката през погледа на социалните движения, акцентирайки върху примера с парк „Бедечка“ в Стара Загора, и адвокат Атанас Костов, който представи своята гражданска позиция, свързана с борбата му за по-чист въздух в гр. Пловдив.

Освен строго академичните теми и участие в дискусии в рамките на трите дни от Академията проф. д-р Иван Чалъков, д-р Гавраил Гавраилов и д-р Деница Шишкова чрез няколко интерактивни игри под формата на дебат в парламент, организирането на социално движение и създаването на енергиен кооператив поставиха участниците в позицията те сами да участват във вземането на решения, засягащи енергийния преход и преодоляването на енергийната бедност.

На официалното закриване на Академията всички участници получиха сертификати за участие и подаръци от екипа на центъра „Жан Моне“, а последвалата продължителна дискусия в неформална среда убедително свидетелства за актуалността на темата, но също така и създаде предпоставките за формирането на общност от активни млади граждани. Пожелаваме много бъдещи успехи на всички участници в Академията!

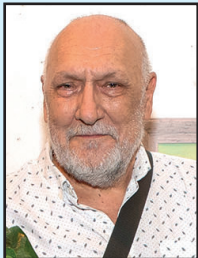
Проф. Бисер Дамянов представи своята изложба живопис „Преди и след вятъра“

Изложба живопис на проф. Бисер Дамянов под надслов „Преди и след вятъра“ бе открита на 10.10.2023 г. в пловдивската галерия „Възраждане“ в Стария град. Включените в нея картини са продължение на една тенденция в творчеството на художника, която датира от юбилейната му изложба „30 + 30“ от 2015 г.

Ето какво казва галеристката Красимира Алексиева: „С новата си изложба Бисер Дамянов отваря пред нас екрана на своя живописен свят с магичен замах. Толкова нежност, поетичност и

ВИЗИТКА

БИСЕР ДАМЯНОВ е роден през 1955 г. в Пловдив. Професор, доктор по изобразително изкуство, художник график и дизайнер. През 1982 г. завършва Художествената академия в София, специалност „Графика“, при проф. Петър Чуклев. От 1982 до 1985 г. е преподавател в Средното художествено училище за сценични кадри в Пловдив. Негови художествени творби притежават Софийската градска художествена галерия; художествените галерии в Пловдив и Смолян; частни колекции в Англия, Канада, Франция, Австрия, Америка. Член е на Дружеството на пловдивските художници от 1983 г., а на Съюза на българските художници – от 1984 г. От 2003 до 2005 г. е председател на пловдивското дружество. Автор е на повече от 55 научни статии и студии, публикувани в списания и сборници; на множество рецензии и отзиви. Има осъществени 8 самостоятелни изложби и множество участия в общи международни изложби, биеналета и др. Автор е на илюстрации и графичен дизайн на художествена, научна и учебна литература, на фирмени знаци и визуална реклама.

Проф. Бисер Дамянов заедно с колеги от Педагогическия факултет

илюзорност отдавна не бях виждала събрани на едно място. Като кадри от любовно романтичен филм се редят пред зрителя картините. Човеците, откъснати от земното притегляне, се реят магично в своите духовни и душевни приключения. Приказни градове и пейзажи са запечатани с печата на любовни прозрения, изискани копнежи, духовни послания, които копнеят за взаимност от страна на зрителя. Пред тези платна човек се чувства избран, извисен, облагороден!“

На откриването присъстваха много колеги, приятели и ценители на творчеството на художника, който е и преподавател в Педагогическия факултет на Пловдивския университет.

Изложбата можете да разгледате на живо в салона на галерията, също така на сайта и на фейсбук страницата на галерията през следващите три седмици – до 30.10.2023 г.

С ентусиазъм и амбиции стартира новата академична година Клубът на мениджъра

Снежина СУЛЕВА – председател на Клуба на мениджъра

Започнахме новата академична година с ентусиазъм, като с много желание и амбиции дадохме старта и на събитията в нашия клуб. Първото от тях беше организираният за студентите първокурсници Welcome day. Събитието се провежда за втора поредна година, като целта е да приветстваме новите колеги във Факултета по икономически и социални науки и да им дадем един вдъхновяващ поглед към пътешествието, което им предстои по пътя към знанието. Да им дадем полезна информация и да им вдъхнем щипка увереност.

Чрез организирането на подобно събитие с участието на Студентския съвет и клубовете във факултета се стремим да покажем на първокурсниците, че има на кого да разчитат при затруднения и че винаги могат да се обърнат към нас с въпроси, които ги вълнуват. Стремим се и да ги вдъхновим да бъдат креативни, изобретателни и дейни. Да използват времето си ползотворно както за трупане на нови знания, развиване и усъвършенстване на умения, така и за създаването на познания,

които биха били ключови за професионалното им развитие.

Заедно с Клуба на политолога, Клуб „Маркетинг“ и Клуб „Абсолютна сигурност“ се опитахме да направим събитието интересно, приветливо и освободено, за което спомогна и специалната игра, в която за всеки участник имаше и награда. С това искаме да

покажем, че между сериозните и важни ангажименти винаги може да се вмъкне малко време за разтоварване. В края на нашия Welcome day студентите първокурсници имаха възможността да зададат въпроси, на които получиха изчерпателни отговори.

Желанието ни е организирането на подобен тип събития да се превърне в традиция във ФИСН, защото смятаме, че това насърчава младите хора да създават общности, в които да споделят и да си помагат,

да измислят все повече и повече атрактивни идеи, чрез които да търсят себerealизация и развитие.

С огромен ентусиазъм Клубът на мениджъра започва новата академична година и пожелава на всички студенти тя да бъде много успешна и ползотворна!

Клубът на мениджъра организира Welcome day за първокурсниците във ФИСН

Международната лятна школа „За българите днес – диалози на младите“

Докт. Елка ПЕТРОВА

Забързани по улиците на все по-урбанизирания и технологичен свят, унесени от стриктността на графици, съсредоточени в посоката на целите си, често не ни остава време за старомодното общуване. Скитаме се между стремежа да овладеем нови познания, да изучим до съвършенство граматиката на поредния чужд език и реалността, останала притаена извън учебниците и справочниците. Неусетно се вкопчавме в детайлно извезания облик на една нация от книгите и се фокусираме върху желанието да препрочетем непознатата култура единствено през призмата на внимателно изградените ни очаквания. Истината е, че квинтесенцията на народа е разпиляна между редовете на дните – в привыките, в традициите и непринудените разговори. Да пречупи ежедневието, да подтикне студенти и докторанти от осем страни – България, Грузия, Полша, Австрия, Словения, Унгария, Турция, Гърция, да избягат от разчертаните графи и статии на речниците, да се срещнат на български език, да си поговорят като някога и да усетят очарованието на езика и вплетената в него култура, беше основната цел на проведената в периода между 2.07.2023 г. и 13.07.2023 г. в град Ахтопол международна лятна школа „За българите днес – диалози на младите“. Активно участие в инициативата взеха членовете на

**Не следвайте пътя, отидете там,
където няма път, и оставете следа.**

Р. Е.

Организатори и участници

ността да забравят за страха си от общуването на чужд език, да се забавляват и да се преборят с особеностите на изказа си.

Следващият елемент от необичайното ежедневието бяха тематичните лекции, които бяха изнесени от изявени специалисти от Филологическия факултет на Пловдивския университет в областта на диахронната лингвистика, когнитивната лингвистика, лингвокултурологията, литературата и ономастиката – проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева (*Съвременният български роман*), доц. д-р Ани Кемалова (*Нормиран и естествен български език*), доц. д-р Надя Чернева (*Обекти на UNESCO в България*), доц. д-р Борян Янев (*Имена и образност*). Обучаващите се разшириха мирогледа и познанията си, научиха повече за тънкостите и великолепието на езика, за мястото на малката ни страна в световния контекст на концепцията за цивилизация и за богатство на литературата ни.

Независимо от отделените десетки часове над тетрадките и вложеното старание в изучаването на конкретен език най-трудната стъпка винаги се свежда до това да напуснеш сигурността на учебната зала и да се осмелиш да разговаряш с хората по улиците в градовете и селцата, да изпаднеш в незабравими комични ситуации

в магазините и по сергииите за сувенири. Ето защо следобедната програма изискваше да се впуснат в приключенията на неконтролираната комуникация чрез интерактивни игри по градско ориентиране – *Survivor в Ахтопол*, посещение на несубтитрирани емблематични за историята и напредъка на българското кино филми – *Крадецът на праскови* (режисура на Вълко Радев) и *Майка* (режисура на Зорница София), да се състезават в образователни

забавни викторини – *Какво знаем за България?*, и да изразят себе си в тематични вечери на българската музика, фолклор и танци. Интересен нюанс към научната програма беше интерактивният урок, в който експерт Анастасия Кехайова представи най-важните аспекти на българския танцов и музикален фолклор.

Спецификите на духа на нито едно общество не е разкрит напълно, ако не бъде осъществена срещата с миналото и традициите му, ако не се разходиш по прашасалите свитъци на

Програмата включваше и множество културни събития

екипа на Националната научна програма „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ (ННП Българистика), доброволческата организация ESN България в град Пловдив, отдел „Международно сътрудничество“ към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, екипът на програмата „Еразъм+“, както и на Студентския съвет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Стремежът да се създаде образователна среда, в която комуникацията е ключов компонент за развитието на уменията и знанията по български език на участниците, беше ясно изразен в платформата на лятната школа, която умело съчетава широка гама от практически упражнения, теоретични лекции и интерактивни културни занимания.

Учебният ден започваше с часове по практически български език, водени от докторантите към Филологическия факултет на „Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ – Елка Петрова и Теодора Кашилска. Акцентът в рамките на този времеви отрязък беше изместването на сухите монотонни страници с упражнения чрез опознаване на любопитните факти за българската граматика, преодоляване на най-коварните закачки на правописа, откриване на многообразните културни асоциации, скрити във фолклора, фразеологията, диалектите и жаргона. Студентите имаха възмож-

Посетени бяха интересни места

Есенни срещи със скъпи приятели

На 25 септември 2023 г. в Пловдивския университет бяхме домакини на срещата на колеги филолози и библиотекари от Пловдив и областта с Донатела Ломбело. Нашата гостенка от Италия има забележителна биография и неизчерпаема енергия (за нейните 76 години!): доцент по история на детската литература в Университета в Падуа; координатор на изследователска група за училищните библиотеки; президент на Асоциацията на италианските педагози и председател на секцията в Падуа; председател на журито на Националния конкурс за детска литература „Арпаличе Куман Пертиле“ (от 2014 г.), а също ръководител на магистърски програми за детска литература и педагогика на училищните библиотеки и участник в многобройни

Доц. Донатела Ломбело

* Публикации на Донатела Ломбело: „Фантастичният роман: инструменти за анализ“ (Падуа, 2006); „Училищната библиотека. Място за обучение между четенето и изследването.“ (Милано, 2009); „Тигърът е тук. 100 години от смъртта на Емилио Салгари“ (Лече, 2011); „Жанровете новела и романс като инструменти за анализиране на литературните жанрове през фокуса на педагогиката“ (Падуа, 2013); „Препрочитайки Хофман“ (e-book, 2012); „От жена на (почти) жена. Творбите на Джана Ангисола за момичета“ (e-book, 2014); „Детският кът за четене в публичната библиотека. Дълга история, започнала през 19. век“ (Падуа, 2016); „Училищните библиотеки в дигиталния свят“ в съавторство с Марио Приоре (Милано, 2018).

форуми за определяне на образователната политика на вузовете в Италия. Получава наградата „Андерсен“ през 2009 г. „за постоянната, страстна и ценна работа, посветена на формирането и специализацията на студентите по прецизен начин и за непрекъснатите грижи за училището и преподавателите“.

Това събитие беше част от дългогодишното сътрудничество на Италианската читалня в НЧ „Алеко Константинов“ – Пловдив, и Асоциация „Кофезерченти“ – Падуа, с неуморимия ѝ председател Норма Сакардо. Катедра „Романистика и германистика“ е в тясна връзка с Италианската читалня още от 2012 година, когато във Филологическия факултет бяха открити първите специалности с италиански език. Имаме участия в кръгли маси, представяния на италиански автори,

художници и фотографи, литературни четения.

В края на срещата доц. Ломбело подари за спомен на ръководителя на катедра „Романистика и германистика“ доц. Златороса Неделчева-Белафанте символа на Университета в Падуа (основан през 1222 г.) – юбилеен медал с образа на римския историк Тит Ливий.

Радваме се, че за пореден път бяхме малък мост между двете култури!

Гл. ас. д-р **НАТАЛИЯ ХРИСТОВА**
в ролята на организатор, участник и преводач

Международната лятна школа...

➔ От стр. 14

онова далечно някога, което е в основата на културата. По време на панорамните разходки в рамките на организиранияте екскурзии (Ахтопол, Несебър, село Българи, Бегликташ) участниците в школата се докоснаха до легендите ни, до особеностите на обичаите и вярванията на българите, до чудните разкази за архитектурата на древните ни градове и за тайните, които пазят по криволичещите си калдъръмени друмища. Благодарение на интригуващата беседа с гл. ас. д-р Борислава Петкова те се запознаха с летописа на нестинарството и всички онези стереотипи и дискуссионни въпроси относно преплитането на езическите ритуали, намесата на християнизацията и пречупването на значението на традицията.

Винаги когато студентите общуваха с нас на български език, те докосваха сърцата ни и по особен начин ни мотивираха да продължаваме да развиваме струните на рутината, да създаваме нови инициативи, които да ги развълнуват. Искрицата на вдъхновение, което сме запалили у тях, най-силно си пролича в спонтанно породеното им желание да представят своите научни разработки, а именно: *Лексикални елементи в българската rap музика* – докт. Лех Церан, гр. Лодз, Полша; *Поезията и поетиката на Христо Фотев* от докт. Андраж Стевановски, гр. Любляна, Словения; *Творчеството на Капка Касабова* – студентката Василики-Мария Колю, гр. Атина, Гърция.

Минутите отлетяха и лятната школа достигна до своя завършек, а топлиите думи на участниците в попълнените от тях анкети оставят трайна следа за ролята на подобни

мероприятия за интерпретацията на интернационалния облик на българския народ, съответно преосмислянето на общоприетите стереотипи:

• *Всичко беше страхотно – както програмата, така и хората. Чувствам се много благодарен за емоциите, които изживях.*

• *Обичам българската култура. Цялата програма беше много интересна, защото освен занятията по български език имаше часове и по история на българския език и литература.*

• *Получих много полезна информация за България и нейната култура. Особено ми хареса заради обективността и високо ниво на преподавателите.*

• *Всеки момент беше незабравим за мен. Невероятни хора и среда. Щастлива съм, че дойдох тук. В началото се притеснявах дали ще се справя, но още с пристигането си се запознах с преподавателите и организаторите и всичко се промени.*

• *Българският език е толкова красив – научих нови фразеологизми и български народни приказки. Искам да подобра още повече нивото си, да науча всичко за тази култура.*

Не са важни милите, които ще извървиш през хаоса на действителността, а желанието да оставиш следа, да създадеш път към знанието, да вдъхновиш хората да поискат да се срещнат с блясъка на един език, на един свят. Видно е, че целта на лятната школа е постигната – запалена е искрицата, обърнати са стрелките на компаса, изграден е необикновен път към българската култура.

Шеговит поглед към раждането на езиците

– **Как е създаден френският език:**

– Половината букви ще се четат бог знае как, а половината изобщо няма да се четат!

– Не забравяйте клечките отгоре!

– **Как е създаден английският език:**

– Нека буквите да не са много, всички са обикновени, но гласните да се четат както дойде.

– И значението на думата да се променя непредсказуемо в зависимост от предлозите и социалния статус на говорещия/пишещия!

– **Как е създаден италианският език:**

– Да кажем, че всички думи ще завършват на гласни!

– И размахвайте ръце. Горещо е.

– **Как е създаден испанският език:**

– Да се позабавляваме с италианския език!

– **Как е създаден руският език:**

– Нека да напишем думите в произволен ред и да предадем значението чрез интонации!

– Не забравяйте префиксите и наставките!

– **Как е създаден немският език:**

– Ние сме хора икономични, защо да хабим допълнително място?

– По-добре добавете няколко букви!

– **Как е създаден китайският език:**

– Нека използваме природни звуци вместо думи!

– Вижте малката дракулка, която наричаха. Това е Слънцето, а тук бикове орат Земята. Нека това означава маса!

– **Как е създаден японският език:**

– Да кажем всички звуци с еднаква интонация?

– Като кучешки лай. За да се страхуват всички.

IN MEMORIAM

Проф. д.ф.н. Светлозар Игов

(30.01.1945 – 28.09.2023)

Проф. Светлозар Игов

И като учен, и като преподавател проф. Светлозар Игов е открояващо се явление без аналог в българските академични среди. Той съчетава широки енциклопедични познания в областта не само на българската, но и на световната литература и култура с артистичния усет на творец, който открива невидимите на пръв поглед взаимозависимости между мисловните вселени на сътвореното от най-дълбока древност до наши дни.

В продължение на шест десетилетия (от първата си литературно-критическа публикация през 1960 г.) проф. Игов проявяваше изумителна творческа енергия и продуктивност в областта на литературната история и теория, на сравнителното литературознание, на оперативната литературна критика, на есеистиката, художествената проза и поезията, на превода на сръбска поезия и проза. Сред най-забележителните му литературоведски трудове несъмнено е неговата *История на българската литература 1878 – 1944* (1990), неколккратно преиздавана и допълвана, която става обект на оживен научен дебат със своята алтернативна концепция, оборваща клиширани представи.

От 1978 г. до 2019 г. проф. Игов беше титуляр на дисциплината „Славянски литератури“ във Филологическия факултет на Плов-

дивския университет „Паисий Хилендарски“. Той водеше лекции още по история на сръбската и на хърватската литература, по сравнително балканско литературознание, по интерпретативни подходи към литературната творба, теория на романа и др. Любим преподавател на десетки поколения студенти филолози, той оказва несъмнено въздействие върху формирането и професионалното израстване на редица български писатели, журналисти и преподаватели.

Проф. Светлозар Игов е учен и писател с международен авторитет. Негови научни трудове и художествени произведения са преведени на руски, чешки, сръбски. Присъствието му на научни форуми и литературни срещи не само у нас, но и в чужбина е оставяло винаги запомняща се следа.

Да бъде светла паметта за него!

Филологически факултет
Катедра по славистика

Празникът на поезията се роди като едно осъзнаване на дълбокоото родство на поезията с историческото битие на нацията. Защото нашата поезия – дори със съдбата на много свои поети

– доказва същностната връзка между Слово и Дело, зад думите на нейните големи поети винаги е присъствал един етичен подвиг, който сякаш е изкупление на „тъмния прах в Слънцето на тази страна“, за който говори Яворов: подвиг, чиито лобни места са не само балканските върхове и софийските стрелбища...

Каквато и опасност от декоративна показност да крият официалните празници, те насочват „вътрешния взор“ (както би казал средновековният поет) към „светлите“ места на нацията. Не е случайно това, че свещените за нашата литература места са най-често и свещени места на историята ни. Поезията, явявайки се действителен „естетически смисъл на историята“, добре е изпълнявала своята роля в националното ни битие. Българските поети май са печелили повече битки, отколкото полководците. Защото поетите могат да печелят битки и след смъртта си.

На този „ден на поезията“ ще обърнем очи към планината на високите води, чиито реки тръгват към трите посоки на България, чиито води единствено пробождат снагата на жилавия хайдушки Балкан.

Досега като да сме обработили само поетическата митология на Балкана – бунтовната планина, планината на Ботев и Хаджи Димитър, с епопеите на Вола и Шипка, планината на гнева и бунта, на непокорността. Пели сме за априлската и партизанската епопея на Средногорието, възпявали сме „на Странджа баир гората, на Ирин-Пирин тревата“, а точно планинското сърце на България е оставало като че самотно в своята недостижна висота. Неслучайно народният поет нарече тази планина „пустиня“, макар че не забрави да добави – „велика“.

Но нали високите символи се достигат последни!

Защото ако Балканът е символ на революционния подвиг, на епичната саможертва, на народния бунт, Рила е планината на самотните подвизи на духа, на духовната извисеност, на вглъбения размисъл. Ако Балканът е символ на революционното дело, Рила е планината на словото, на духовната съсредоточеност, чийто сми-

Високо, при извора

Светлозар Игов

съл в националната ни история е не по-малък.

Защото мечовете са се трошали, щитовете са се огъвали, крепостите са рухвали – предавани или измъчени, – но словото е

оставало и едва чрез него са оставали и те – като спомен за вечните човешки усилия и стремежи, като подтик и призив за нови дела.

В тази планина един цар е коленичил пред един отшелник, в тази планина мечът се е склонил пред кротките очи на един аскет, в тази планина силата се е поклонила пред поезията. Може би тази легенда е само поетическа измислица, може би цар Петър (някои с основание предполагат, че той и средновековният поет Петър Черноризец са едно и също лице) е коленичил пред рилския отшелник, така както един поет коленичи пред друг, по-голям. Защото и старата българска поезия достига до мълчанието, до границата, в която словото проверява цената си.

Най-старата българска поезия – тази на солунските братя, на Константин Преславски, на Климент Охридски, на цял ред известни и неизвестни автори – е една възхвала на словото.

Сега, след мъдрото разстояние на годините, можем да видим, че тази апология на словото освен конвенционалния религиозен смисъл има и по-дълбоко човешко и историческо значение. „Словото, което кърми човешките души, словото, което крепи сърцата и умове“, се е оказало и крепител на народността.

След столетия на прекъснат държавен живот една земя се ражда отново като феникс. И онова, което я крепеше в народностно единство, беше не царската корона, не болярският щит, а словото. То беше невидимата държава, в която живееше народът ни, историческата памет, която ни запази и съхрани през времето.

В настъпващите по неумолимите закони на историята (в нея няма условно наклонение, то звучи нелепо сантиментално!) години на катастрофата, когато царете тънеха в братоубийствена безотговорност, като изблик на един исторически инстинкт за самосъхранение се повишаваше поетическата продуктивност на нацията. Словото разширяваше своите безплътни пространства, за да приюти в тях духа на народа в най-високите му проявления. Това може да бъде елегичен химн на един прекъснат човешки живот (Рилски надгробен надпис), дискретна лирическа възхвала на една жена (Патриарх Евтимий за света Петка) или изпълнената с човешка любов естетизация на един живот (творби на Константин Костенечки). И ако „катастрофизмът“ бе основно чувство на късната ни средновековна поезия, на поезията на Второто българско

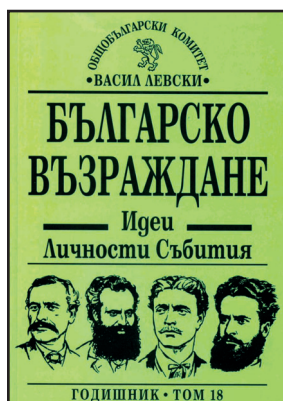
* В памет на проф. Светлозар Игов публикуваме първата статия в първата му книга „Високо при извора“ (Критики и есета, изд. „Български писател“, София, 1974 г.). Този текст, писан по случай Празника на поезията и датиран със знаковата 1968 година, сякаш е неговият автоманифест, който следва и в живота, и в творчеството си.

Ново научно издание с участието на студенти от Университета

Докт. Денис ИВАНОВ

Излезе от печат новият осемнадесети том на годишника на Фондация „Васил Левски“ – „Българско възраждане. Идеи. Личности. Събития“. Изданието е реализирано с финансовата подкрепа на Министерството на културата. Публикуваните материали са обособени в три дяла: 1) Доклади, представени на проведената на 6 и 7 април 2023 г. в гр. Разлог Национална научна конференция „Васил Левски и освободителното дело в Македония“; 2) Доклади, представени на проведената на 13 и 14 март 2023 г. в Националния музей „Васил Левски“ – гр. Карлово, Студентска кръгла маса дискусия на тема „Памет за Апостола“; 3) Рецензии и отзиви за някои нови научни издания, посветени на Българското възраждане и македонското освободително движение.

Във втория дял са включени материалите на общо 9 студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В съвместната статия на студентките от Филологическия факултет, специалност „Български език и история“, Ивета Миткова, Йоана Шилева, Сафие Халилоглу и Теодора Бахчеванова са представени и анализирани четирите изказани в научната литература мнения по въпроса за рождената година на Васил Левски. В статията на Натали Карлашова – студентка във Филологическия факултет, специалност „Български език и история“, се търси отговор на дискуссионния въпрос „Учил ли е Апостола на свободата в Пловдивското класно епархийско училище?“. Политическите идеи и виждания на Васил Левски за държавното устройство на следосвобожденска България са тема

на статията, изготвена от Иван Пенев – студент във Философско-историческия факултет, специалност „Археология“. В статията на Емилиан Чернев – студент във Филологическия факултет, специалност „Български език и история“, се прави опит за представяне на идеята на Васил Левски за самостоятелността на българското националноосвободително движение. Създаването и дейността на Ученолюбивото дружество „Васил Левски“ в гр. Карлово в края на XIX – началото на XX в. е тема на статията, изготвена от студентката във Философско-историческия факултет, специалност „Документалистика и архивистика“, Кристина Минчева. Статията на Десислава Славова – студентка във Филологическия факултет, специалност „Български език и гражданско образование“, представлява сравнителен анализ между оригинала на публикуваната през 1967 г. книга „Апостолът на свободата“ на английската писателка Мерсия Макдермот и първия български превод от 1970 г.

➔ **От стр. 16**

царство, на Търновската школа, възхвалята на словото и неговите дейци бе основно чувство на първия ѝ период, който сега славим. Между тях е мълчанието на рилския отшелник – зряло мълчание, което обединява смисъла и на двете епохи.

Тази възхвала на словото като да бе предчувствие за бъдещата му роля в националната съдба, едно предчувствие, каквото само поетите в своята творческа интуиция, съдържаща и един усет за традицията, и едно чувства за история, могат да имат.

Художествената философия на словото, размисълът на поета за неговите средства в тяхната дълбока връзка с човешкото битие и с битието на народа – ето най-прекрасната черта на старата ни поезия – размисъл, без който нито една литература не е достигала своята зрелост.

Чрез тази дълбока във времето традиция нашата литература е една от първите нови (следантични) европейски литератури, един от мостовите на европейската цивилизация, свързващ античните с модерните ѝ брегове.

На националния ни герб е извезан „царят на животните“. Той се е появил там в ранните години на нашето Възраждане, за да вдъхва сили за борба. Елементарното тълкуване на този национален символ е, че той значи сила и борбеност. Деграцията на тази „силова“ концепция най-добре се потвърждава от израждането на пластическите ѝ осъществявания – ту без езици, ту като жалки котараци, ту като свирепи полицейски песове...

Бестиалната символика, която още преди хилядолетие е била известна на народа ни, както личи от Разумника, ще разкрие един друг образен смисъл, който сетне е издигнат до символично обобщение на националните възжеления. „Лъвицата е духът“ – казва се в Разумника. Тя „духва три пъти и те (неверните народи) оживяват“. В ранните години на Възраждането така е „вдъхвана“ сила и надежда, вяра, национално самочувствие. И още – „когато лъвът спи, очите му бдят на седем страни... Заспал бял, но сърцето ми бдеше“. Така е могъл да каже за себе си един народ, потънал в исторически сън, но с бдящо и готовно сърце. За втори път – при националното си пробуждане – народът осъзнава ролята на духа, на словото.

Как, ако не с присъствието на дълбоки, макар не винаги добре

видими традиции, можем да си обясним бързия разцвет на новата ни литература? Ботев не се ражда „от нищото“. Ботев е подготвян от най-дълбоките ни поетически традиции. Чак от онези текстове, издълбани в мълчаливата плът на камъка, които са нещо повече от „летопис и история“:

„Човекът и добре да живее, умира и друг се ражда и нека роденият последен, като гледа това, да си спомни за този, който го е направил.“

Този текст от първобългарските каменни надписи от времето на Омуртаг стои като мото пред цялата ни литература. Още в него, когато съзнанието на нашите далечни предци е търсело път към своя собствена култура чрез контакта с чуждата писменост, намираме есенцията на всяка литература: *чувство за живот*, преплетено с *чувството за смърт* като основен човешки проблем, *чувство за традиция*, в което индивидуалната съдба намира осъзнаването си в поредицата човешки бития, в историята, и *чувство за творчество* – като възплъщение на вечния копнеж по трайно убежище на човешкия дух.

И най-важното: високото чувство за *отговорност пред бъдещето*, оня трепет пред очите на неродените, който винаги се проявява у големите ни поети (Ботев, Яворов, Вапцаров).

Есеистично напрегнат, този размисъл достига същностната си цел: там, където въпросът за *отговорността на поета* се съединява с проблема на *традицията*. Този проблем е не само в това, че идеята за отговорността на поета е извлечена от традиционното ни наследство, а и в това, че отговорността на поета пред бъдещето е в дълбокоото усвояване на традицията, на нейния смисъл и опит, в отговорност към самата традиция и изпълнените ѝ с историческа етика завети. Защото, както бе казал един поет, „бъдещето в миналото се съдържа“.

Всичко това – в един предхристиянски текст още, когато трепетът на битието пред смъртта не е бил част и от религиозна конвенция, а просто „гол“ трепет на индивидуалното съществуване пред смъртта, роден от копнежа по трайност и – станал *творчество*.

Всичко това – в най-дълбоките ни литературни традиции.

Високо, при извора.

Септември – октомври 1968 год.
Рилски манастир

Д-р Петър ГРАМАТИКОВ

Уникални документи от тайна

Ценни американски дипломатически документи намираме в кореспонденцията с Конгреса, като те се отнасят до масонската намеса в държавния преврат в османската столица от 1876 г.¹ През същата година Мидхат паша с помощта на либералите реформисти от „Млада Турция“ успява да сваля от трона Абдул Азис, няколко дни след което султанът се самоубива. На трона се качва неговият племенник Мурад V, а частни секретари на новия султан стават либералните журналисти Зия паша и Намък Кемал.

През 1865 г. е основано движението на прогресивните турски интелектуалци „Йени османлар“ („Млади османци“), наречени по-късно „Млади турци“, чиито идеи бяха доразвити и реализирани от Кемал Ататюрк, бащата на съвременна Турция. В Париж ядрото на това движение е поддържано от богатия емигрант и бивш министър Мустафа Фазлъ паша. Сред членовете му са Ибрахим Шинази, Намък Кемал (1840 – 1888), Зия паша (1829 – 1880) – основателите на съвременната турска литература. В Париж Шинази сътрудничи на Ламартин. На 22 октомври 1860 г. той заедно с Агиа ефенди издава първия частен вестник „Терджумани ахвал“, по-късно, през 1862 г. – „Тасфири есфар“. Само в Истанбул между 1867 и 1878 г. периодическите издания наброяват 113. Във вестниците се разяснявали понятия и нови технически термини, като „конституция“, „конституционна монархия“, „парламент“, дори „република“.

Защо направихме връзка с дейността на масоните по онова време? Надписът върху метални плочи също подкрепя хипотезата, че двата артефакта са част от тайна масонска кореспонденция. Използването на метали и тяхното значение за масонската символика са много важни и в пряка връзка с алхимичната трансмутация. След представянето на новия метал – алуминий, на международното изложение в Париж под патронажа на френския император Наполеон III, Великия майстор на френските зидари, през 50-те години на XIX век в САЩ с „масонския“ метал са направени няколко експеримента в монетния двор във Филаделфия (вижте статията „Никел и алуминиеви монети“, *The New York Times*, 29 септември 1897 г.). През 1863 г. директорът на монетния двор насочва вниманието на Министерството на финансите към уместността да се заменят монети, произведени от алуминий, с деноминация от 5 и 10 цента, за да заемат мястото на дробните банкноти на тези деноминации в обращение по онова време. По искане на Националната академия на науките и по указание на министъра на финансите през 1864 г. са направени редица други експерименти с алуминий под егидата на д-р Джон Торни, проф. Бахе, проф. Хенри, д-р Барнард и проф. Гибс, членове на академията.

Първият артефакт е микрописно копие на американската конституция върху метална (алуминиева) плочка и се отнася към епохата на Първия конституционен период в Османската империя. Съдържа оригиналния

английски текст на Конституцията на Съединените американски щати, датиран след 1863 г., размери на плочката: 20 x 8,6 cm; тегло: 92,66 грама; метал – алуминий, среден размер на буквата – 0,53 mm.

Анализът на метала е направен в специализирана лаборатория на Българската академия на науките, гр. София, със сканиращ електронен микроскоп JEOL JSM 35 CF с рентгенов микроанализатор TRACOR NORTHERN TN – 2000, използвани са еталони на компанията JEOL:

Резултати в тегловни %; метод на изследване: ED S; 25 keV; 2 x 10⁻⁹ A.

Chemical element	Assay № 2
Mg	< 0,01
Al	99,02
Si	< 0,01
Mn	< 0,01
Fe	0,40
Cu	0,42
Zn	0,16

Един от основоположниците на САЩ, Джон Адамс, казва: „Нямаме такова правителство, способно да се опълчи на човешките страсти, които не се съобразяват с морал и религия. Нашата конституция е направена само за морални и религиозни хора“. През 1860 г. Линкълн става президент на САЩ. Гарибалди, който е живял в емиграция в САЩ (1848 – 1854) и през май 1860 г. планира обявяването на италианска република, е бил поканен първи за главнокомандващ на армията на Севера. Доброволци от много поробени европейски народи се включват в гражданската война на американския континент, която се води между 12.04.1861 и 9.04.1865 г. През втората година на войната е издадена от президента Ейбрахам Линкълн (22.09.1862 г., влязла в сила на 1 януари 1863 г.) Прокламация за Освобождението или Еманципацията, обявила всички роби в конфедеративните щати за свободни, макар в граничните щати (Делауер, Кентъки, Мериленд, Мисури и Западна Вирджиния), лоялни към Съюза, робството да остава законно до 6 декември 1865 г., когато е ратифицирана 13-ата поправка на американската конституция, премахнала всяка форма на робство и недоброволен труд. Междувременно нови щати и територии ратифицират американската конституция: на 29.01.1861 г. с акт на Конгреса на САЩ е приет като 34-ти щат Канзас, 35-ият – Западна Вирджиния, е приет на 20.06.1863 г., 36-ият е Невада – на 31.10.1864 г., 37-ият е Небраска – на 1.03.1867 г. При президента Ендрю Джонсън започва ерата на възстановяването (1865 – 1869) на Съединените американски щати.

Вторият артефакт съдържа текст на италиански из „Ад“ / „Божествена комедия“ от Данте Алигиери.

Датировка: между 1870 – 1880 г., размери: 14,8 x 10,9 cm; тегло – 62,28 грама; метал – цинк; среден размер на буквите – 0,48 mm; средна дълбочина на гравировка на буквите – 0,10 mm.

Анализът на метала е направен в специализирана лаборатория на Българската академия на науките, гр. София, със сканиращ електронен микроскоп JEOL JSM 35 CF с рентгенов микроанализатор TRACOR NORTHERN TN – 2000, използвани са еталони на компанията JEOL:

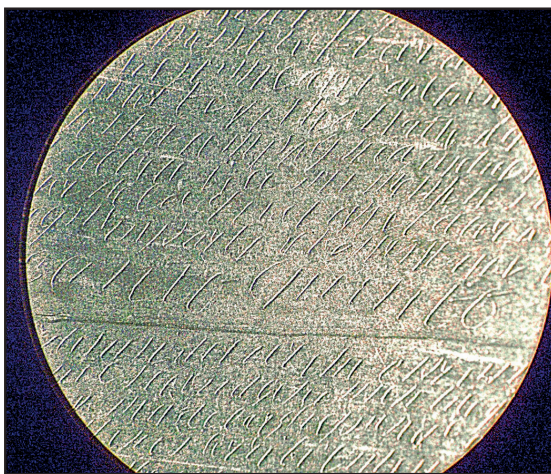
¹ Cf. No. 305/30.05.1876. – In: Papers Relating to the Foreign Relations of the United States, transmitted to Congress with Annual Message of the President. December 4, 1876, Washington, 1876, pp. 568-569; No. 307/17.06.1876. – In: ibid., pp. 572-573; No. 310/10.08.1876. – In: ibid., pp. 578-582; No. 311/01.09.1876. – In: ibid., pp. 583-584; No. 312/13.09.1876. – In: ibid., pp. 584-586.

масонска кореспонденция през XIX век

Резултати в тегловни %; метод на изследване: E D S; 25 keV; 2 x 10⁻⁹ A.

Върху документа разчитаме не по-малко спорен и опасен текст, който е трябвало да се достави тайно на територията на Османската империя, поради директната връзка между символите и идеите на Данте и тези на свободното масонство. Открит е в библиотека във Франция непубликуван ръкопис от XVIII век, показващ взаимовръзките между масонската идеология и Дантевата „Божествена комедия“, който предстои да бъде научно обработен.

Chemical element	Assay
Al	0,19
Si	0,11
Pb	0,91
Sn	0,27
Fe	0,90
Cu	0,43
Zn	97,20

първи суверенен командир на шотландския ритуал в Турция (1864) бил принц Абдулхалим паша, брат на губернатора на Египет и чичо на следващия губернатор Исмаил паша. През 1869 г. Върховният съвет на Турция бил признат от американската юрисдикция на Юга. Турският историк Абдул Кадим Залум счита, че масони са били Али паша, Фуат паша, Мидхат паша и Талаат паша.

За няколко месеца проучвания в Женева събрах богата библиография по въпроса и детайлен анализ на младотурците с ложите в градовете Париж и Женева, намираща се в библиотеките на кантоните Фрибург, Женева, Во, Вале, Ньошател, Юра: BCU – Centrale et Université [Fr C]; Archives d'Etat [Ge 38]; Ville. Bibliothèque publique et univ. [Ge P]; United Nations Office at Geneva Library; Uni. Fac. lettres. Arabe [Ge 112]; Uni. Fac. lettres. Russe [Ge 125]; Uni. Fac. lettres. Histoire générale [Ge 118]; BCU/Riponne [La C2]; Archives de la Ville de Lausanne [La 88]; BCU/Dorigny [La C1]; Musée historique de Lausanne [La 105]; Médiathèque Valais – Sion [Si C]; Bibl. publique et univ. – Fonds d'étude [Ne V]; Bibl. cant. jurassienne [Po C].

С цел да се засекат сведения за лицата и събитията от епохата, които представляват интерес за научното изследване, предстои да се проучат османски архиви в университетски и дворцови библиотеки в Истанбул: Başbakanlık Arşivi – Istanbul; Bab-ı Ali Evrak Odası; Istanbul University Library; Research Centre for Islamic History, Art and Culture (IRCICA) Library; Süleymaniye Library; Topkapı Palace Library; Yıldız Esas Evrakı; Yıldız Mütenevvi (Günlük) Maruzat; Yıldız Perakende; Yıldız Sadaret Hususi Maruzat; Yıldız Sadaret Resmi Maruzat, както и множество Bibliographies, Catalogues and Directories: Ottoman Yearbooks (Salnames and Nevvals), Catalogue of Manuscripts in the Koprulu Library, Union Catalogue of Periodicals in Arabic Script in the Libraries of Istanbul (1828–1928), Bibliography of Manuscript Libraries in Turkey.

Трябва и тях да ги разгледаме в контекста на основаното през 1865 г. движение на прогресивните турски интелектуалци „Йени османлар“ („Млади османци“). За опозицията през описвания Първи конституционен период в Османската империя да си младотурчин (младоосманец, франкмасон и последовател на суфизма), е нещо нормално, като борците за демократизиране на империята са принудени да бъдат много внимателни и да работят в пълна секретност. Бекташите смятали масонството за тайно общество на посветени, подобно на тяхното (и двете са преследвани от султанската власт), и установяват тесни връзки, особено между ордена „Мелями“ и младотурците масони на Балканите. Полк. Садък бей (1908, Монастир) докладва, че голям брой от офицерите му в Македония са членове на този дервишки орден. Също и основателят на Османското общество за свобода в Солун (1906) Бурсалъ Тахир е посветен в ордена на суфиите „Мелями“. Първата ложа в Турция е основана през 1721 г. Махмуд I през 1748 г. забранява масонството. Махмуд II през 1826 г. забранява бекташийския орден и разформирова еничарския корпус. Великият везир Мустафа Решид паша през 1839 г. прокарва реформи и възстановява свободното зидарство. Основател и

Повечето от забележителните български революционери са били повлияни от ложата „Али Коч“ в Белград от края на 1840 г. чрез нейни клонове в градове на днешна българска територия. Първата лансирана идея е била да се създадат „Съединени дунавски държави“. Конституциите са били променени и по този начин са били въведени в цяла Европа, Конституцията на Съединените американски щати все още е трябвало да бъде ратифицирана от много държави и територии. През 1841 г. неговият член Тома Вучич Перишич (от сръбски произход) заедно с български и полски емигранти и приятели масони получават заповед да сменят след държавен преврат сръбския княз Михаил Обренович. Представителите на „великата“ полска емиграция от кръга на княз Адам Чарторицки са за приятелство с Високата порта като враг на царска Русия. През 1866 г. румънската ложа организира държавен преврат срещу румънския принц Куза. „Българският Мацини“ – Георги Сава Раковски, основоположник на националноосвободителното движение на българите (по подобие на европейските карбонари и идеали), е масон от 1861 г., член на суфийски орден и дори в края от живота си (1867 г.) е желаел дуалистична мултиетническа държава на османци и българи, впечатлен от новосъздадената Австро-унгарска империя. Идеята за дуалистична Османско-българска империя е лансирана отново след 1890 г. от министър-председателя на наскоро обединената България Стефан Стамболов, но преговорите се прекратяват след убийството на специалния дипломатически пратеник в Истанбул.

Смятан за емблема на християнското средновековие и централен автор на западната традиция, италианският писател Данте Алигиери неволно разкрива много за влиянието на ислямската мисъл и модели върху християнска Европа. Това важи особено за неговия шедьовър „Божествена комедия“, смятан за чудо на италианската литература и едно от най-изисканите християнски и европейски литературни произведения.

Защо свързваме историята на артефактите с Пловдив (Филипопол, тур. – Филибе)? Този град бил един от центровете на българското национално-революционно движение, целящо освобождението на страната от 500-годишното османско владичество. В същия град е живял Али Суави, който е водач на неуспешен бунт срещу султана в края на 70-те години на XIX век. Женен за англичанка, той е религиозен ислямски учител, който организира в Истанбул през 1878 г. около 500 софти (студенти по ислямско богословие) – мюсюлмански бежанци от България след освобождението на страната в резултат на Руско-турската война 1877 – 1878 г. Бунтовниците искат да заменят управляващия султан с неговия психически нестабилен брат (бившия султан Мурад V).

ПЪРВА НАГРАДА

Стихотворения от Радослав Христов*

ПОЕЗИЯ

Среща

Спрях да сънувам,
в нощта единствено
виждам смъртта.
Тя не носи коса,
не се увива в черни парцали,
срещам я с тъжна усмивка,
малки млечнобели сандали
и допир от лепкава самота.
Говорим си.
Тя ме нарича младост
лишена от сънища,
малък дявол,
създател на трънища.
Смеем се, докато броим вълните
и с мълчание започваме
всеки нов танц.
Преди да настъпи раздялата,
тя обича да се държим за ръце,
говорим за дисекция на болката
и се сбогуваме с целувка,
която измива маската,
наречена лице.

Видение I

Точно тогава,
когато цъфтиш
с цялото си изящество
и светът се търкулва в
краката ти
като костилка от
сочна (червива) праскова
...
смъртта тъжно се усмива.

* Радослав Христов беше отличен с I награда за поезия в литературния конкурс на вестник „Пловдивски университет“. През 2023 г. той се дипломира по специалността „История и чужд език“. През 2022 г. в издателство „Библиотека България“ излезе дебютната му книга „(Извън)градски човек“.

Разпад на твърдите частици

Моите устни целуват чашата,
кафето и молекулите захар,
целуват житото, смачкано
под убийствена тежест от стоманен юмрук,
давено в локва от изгубена вода
и преживяло горещината на новото време.
Моите устни се целуват с въздуха
и праха на изгорелите във войните,
извиващи се от ветровете имена.
Моите устни със собствени мисли
искат да целунат устните на
онова момиче, което не спира да
върти кичура от изящество
между дългите си пръсти,
дълги като макови стъбла,
пълни с опиум.
Тя przede нишката на времето до скъсване
и в последната секунда избавя всички ни
от сигурна смърт.
Моите устни я чакат,
за разлика от всичко останало,
за да не прекъснем хода на времето
и вселената за пореден път да
се пръсне, огъната от собственото
си несъвършенство...
За тази целувка е нужна точна
формула и съгласие.

Егоизъм

Запълвам това празно пространство
и знам, че някъде по света
отварям у някого дупка,
която зейва с писък
и го кара да страда.
Така работи светът.
Ако не зашивам тези
беззъби и безсловесни
черни бримки в живота си,
някой друг, номад езичник,
някъде по света, отвъд океана дори,
ще запълни това празно пространство
и ще пробие в кожата ми
нова рана от безсмислие и печал.
Така работи светът.
И нека някой да се осмели
да ми опонира, че светът
не е просъществувал
благодарение на нечий егоизъм...
То тогава, освободен от всяка
предубеденост,
ще се превърна в сплав, тъкан
или минерал
и в името на утрешния ден
ще се самоубия.
Едва тогава ще прегърна всеки,
когого съм спасил.

Обяснение на теорията за Големия взрив

В града ми, с размера си
на маслинова костилка,
болката събужда в мен
цялото любопитство, което
наследявам с всяко прераждане.
То е падащият лист във въздуха,
чугуненият паметник,
съхранил зимата на вековете,
дълголетното въже за простиране
и изваяните пътища

под хорските очи,
достатъчно дълбоки,
за да прозвучи музика
от грамофонна игла.
Градът ми събира цялата болка
и се увива около центъра си,
имитиращ завъртане на примабалерина,
с леката лудост на трепереща
в конвулсия усмивка.
Оттук Бог започва да създава.

ПООЩРИТЕЛНА НАГРАДА

Стихотворения от Михаела Начева
спец. „Български език и английски език“ – IV курс

ПОЕЗИЯ

Творба

Написах стихотворение за теб.
Излях вино върху листа,
а той ми изписа устните ти –
алени и напукани,
сякаш току-що целунали празнотата
и оставили своя топъл отпечатък.
Мастилото се стече
като реки от вени –
прибавих ти пулс
и листът пое първия си дъх.
Очите ти – две мъниста,
навих цветовете им по

часовниковата стрелка.
В тях времето е спряло –
вледенена тишина.
Изрисуван от творец,
ти си във вечността.

Ключалка

Понякога надничам през ключалката.
Не че ми е мъчно – просто за да знам,
че те има, че си там.
Че не съм те измислила.

Понякога надничам, за да гледам
как четеш и потъваш в редовете,
които ти цитирах, и дочувам
как ги повтаряш, шепнейки.

Понякога надничам и си мисля
какво ли ще стане, ако не отворя,
ако си тръгна и ако не проговоря.
Ако аз съм измислената.

Понякога надничам и тъгувам –
боли ме да гледам как ме очакваш,
скрит в снимката в рамка,
без да чуваш как те викам.